

Kan yrkesfisket locka turister?

- En analys av hamnarna Skillinge och
Träslövsläge

AgriFood Economics Centre

Kan yrkesfisket locka turister?

- En analys av hamnarna Skillinge och Träslövsläge

Staffan Waldo
Johan Blomquist
Ines Masinovic
Kristian Sundström
Åsa Waldo

För mer information kontakta:
Staffan Waldo 046 222 07 92
E-mail: staffan.waldo@slu.se

Projektet har genomförts med finansiering från EHFF som ställts till förfogande genom Jordbruksverket och Landsbygdsnätverket.

AgriFood Economics Centre
Box 7080
220 07 Lund
SWEDEN
<https://www.agrifood.se>
Staffan Waldo m.fl.
Rapport 2020:4
Tryckt av Media-Tryck, Lund, 2020

Förord

För många kustsamhällen är fisket en central del av samhällets identitet. Fisket lyfts också ofta fram för att marknadsföra bygden och attrahera turister. Målet med den här studien är att se om yrkesfisket bidrar till att locka turister till svenska kustsamhällen. Detta görs genom två fallstudier; Träslövsläge i Varbergs kommun och Skillinge i Simrishamns kommun. Rapporten belyser både hur turistnäringen ser på fiskets betydelse för turismen och vad turisterna själva upplever är viktigast för deras val att besöka samhället. Detta görs genom djupintervjuer med representanter för turistnäringen och enkäter till turister i hamnen. Därigenom kan rapporten ge en fyllig bild av turismen i de två fiskesamhällena och på hur olika intressenter ser på fiskets roll för turismen. Rapporten kan användas både i arbetet med att utforma hamnområden som är attraktiva för turister och som underlag för hur hamnarna som turistdestination påverkas av åtgärder inom fiskeriförvaltningen.

Fredrik Wilhelmsson

Sören Höjgård

Lunds universitet

Sveriges lantbruksuniversitet

Lund, december 2020

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

FÖRORD	3
INNEHÅLLSFÖRTECKNING	5
SAMMANFATTNING	7
1 INTRODUKTION	9
2 FISKE SOM KULTURELL EKOSYSTEMTJÄNST	13
3 METOD OCH VAL AV FISKESAMHÄLLEN	17
3.1 Skillinge och Träslövsläge	17
<i>Skillinge - "Skillinge Leje"</i>	18
<i>Träslövsläge - "Läjet"</i>	19
3.2 Övergripande om metod	21
3.3 Kvalitativ metod – intervjuer	22
3.4 Kvantitativ metod – enkäter	23
<i>Enkätens uppbyggnad</i>	23
<i>Samma enkät i båda fiskelägena</i>	24
<i>Antal respondenter</i>	25
3.5 Reskostnadsmetoden	26
3.6 Vad är en turist?	27
4 LOKALT PERSPEKTIV PÅ FISKE OCH TURISM	29
4.1 Fisket och hamnen	29
4.2 Turismen	32
4.3 Faktiskt eller virtuellt fiskesamhälle	34
4.4 Summering	38
5 ÄR YRKESFISKET VIKTIGT FÖR BESÖKARE I HAMNEN?	39
5.1 Skillinge	40
5.2 Träslövsläge	43
5.3 Samband mellan fiskerelaterade attribut i hamnen	45
5.4 Andra attribut i hamnen som uppskattas av turister	47
5.5 Summering och diskussion av resultaten	50
6 TURISTERS VÄRDERING AV FISKERELATERADE ATTRIBUT I TRÄSLÖVSLÄGE	53
6.1 Vem har svarat och var kommer de ifrån?	53
6.2 Resultat	55
<i>Hade antalet besök i hamnen minskat utan fisket?</i>	55
<i>Värdet av fiskerelaterade attribut i hamnen</i>	58
6.3 Summering	59

7	DISKUSSION	61
8	SLUTSATSER	67
	REFERENSER	69
	APPENDIX A. INTERVJUGUIDE	75
	APPENDIX B. RESKOSTNADSMETODEN	79
	APPENDIX C. ENKÄTSVAR – EN ÖVERBLICK	85

Sammanfattning

Den svenska fiskeflottan har krympt under lång tid och idag har många fiskelägen endast ett fåtal fiskefartyg kvar. Även om yrkesfisket är en liten näring kan förlusten av fisket innebära att viktiga värden för lokalsamhället går förlorade. Ett sådant är att fisket lockar turister till hamnen. I den här rapporten analyseras fiskets betydelse för turismen i svenska fiskesamhällen. Detta görs genom två fallstudier; Träslövsläge i Varbergs kommun och Skillinge i Simrishamns kommun. Syftet med studien är att se hur turiströrelsen och besökare i hamnen ser på yrkesfiskets roll för turismen i de två samhällena och vilka egenskaper i hamnarna som är viktiga ur turismsynpunkt. I studien kombineras kvalitativa intervjuer av nyckelpersoner inom turismnäringen (både privata och offentligtanställda) med kvantitativa enkätundersökningar riktade till turister i respektive hamn.

Båda samhällena är traditionella fiskelägen där hamnen och fisket fortfarande är en central del av samhällets identitet och turistupplevelsen. Genom enkäterna framkom att fiskerelaterade attribut som fartyg, fiskebodar och aktiva fiskare är viktiga för många av de turister som valt att besöka hamnen i båda samhällena. Det finns emellertid även en stor grupp turister som inte bryr sig om dessa värden. Även intervjuer med företrädare för turistsektorn visar en splittrad bild där vissa ser fisket som en garant för en genuin upplevelse medan andra menar att det går att utveckla attraktiva alternativ till fisket för att locka turister. En viktig slutsats från studien är att fisket lockar turister men behöver draghjälp av aktiviteter som exempelvis restaurang, försäljning, vattensport, eller en glasskiosk. Totalupplevelsen i hamnen är viktig och består av en kombination av estetisk och känslomässig upplevelse (genuinitet) kopplat till möjliga aktiviteter.

I Träslövsläge genomfördes en så kallad reskostnadsundersökning för att beräkna hur stort värde (mätt i kronor) turisterna upplevde att fisket bidrog med för deras besök i hamnen. De som deltog angav att de tänkte besöka Träslövsläge i genomsnitt elva gånger under 2020. Om hamnen inte hade haft fiskerelaterade attribut hade de minskat antalet besök

med cirka två per år. Det beräknade värdet för turisten uppgår till 341 kr per person och besök. Utan fiskebåtar i hamnen skulle värdet minska med 36 kr (11 procent) och utan aktiva yrkesfiskare med 22 kr (7 procent) per person och besök.

Kopplingen mellan yrkesfiske och turism är komplex och de resultat som framkommit i studien är begränsade till de hamnar som studerats och de turister som aktivt valt att besöka de studerade hamnarna i stället för att åka någon annan stans. Men för de valda fallen visar resultaten att yrkesfisket bidrar med ett värde för turistsektorn som riskerar att gå förlorat om fisket försvinner från hamnarna.

1

Introduktion

Det svenska yrkesfisket har minskat kontinuerligt under många år. Bara sedan 2008 har antalet fiskare gått ner med över 25 % och idag finns cirka 1500 aktiva yrkesfiskare kvar i landet (Scientific, Technical and Economic Committee for Fisheries [STECF], 2018). En minskande flotta behöver inte innebära ett problem i sig eftersom stora delar av näringen har upplevt en kraftig produktivitetsutveckling under perioden vilket leder till en mindre men effektivare flotta (Havs- och Vattenmyndigheten [HaV], 2014). Samtidigt har utvecklingen inneburit en strukturomvandling av näringen och det finns idag många fiskelägen längs våra kuster som har få eller inga fiskefartyg kvar (Waldo och Blomquist, 2020). Även om näringen är liten kan förlusten av fiske innebära stora förluster för samhället. I den samhällsnytta som fisket bidrar med ingår inte bara fiskets företagsekonomiska bidrag utan även värden som bevarande av kulturmiljöer, sociala värden i kustsamhällen, livsmedelsförsörjning, m.m. (Waldo och Lovén, 2019). Ett av dessa värden är att fisket lockar turister till en ort. Att detta potentiellt har ett stort värde är exempelvis tydligt i turistbroschyrer från västkusten där fisk och skaldjur förs fram i marknadsföringen av regionen (Visit Sweden, u.å.). Men hur viktigt är egentligen ett aktivt yrkesfiske för ett samhälles framtoning som fiskesamhälle och för turismen i en region?

I den här rapporten analyseras fiskets betydelse för turismen i svenska fiskesamhällen. Detta görs genom två fallstudier – en på västkusten (Träslövsläge i Varbergs kommun) och en på östersjökusten (Skillinge i Simrishamns kommun). Samhällena är valda för att spegla både västerhavet och Östersjön, för att de är turistdestinationer samt för att de har ett aktivt yrkesfiske. I studien kombineras intervjuer av nyckelpersoner inom turismnäringen (privata och offentligtanställda) med enkätundersökningar riktade till turister i respektive hamn.

Syftet med studien är att se hur turistnäringen och de besökande turisterna ser på yrkesfiskets roll för turismen i de två samhällena och vilka egenskaper i hamnarna som är viktiga ur turismsynpunkt. Resultaten ger information om fiskets roll för turismen i hamnmiljöerna och hur det tillsammans med andra näringar kan bidra till att utveckla hamnområden som är attraktiva för turister.

Att fisket är viktigt för turismen i ett fiskesamhälle kanske kan tyckas uppenbart, men exempelvis Brookfield et al., (2005) visar att framtoning som fiskesamhälle och ett aktivt fiske inte nödvändigtvis behöver hänga ihop. De gör en distinktion mellan faktiska och virtuella fiskesamhällen. I ett faktiskt fiskesamhälle kommer inkomsterna i huvudsak från fisket medan ett virtuellt fiskesamhälle inte längre är beroende av yrkesfisket som näring utan snarare av att ha en framtoning som fiskesamhälle. Författarna pekar på att fiskets bidrag till ett samhälles identitet kan vara mycket stark även för samhällen där fisket faktiskt inte är så stort längre. Samma fenomen finns i Sverige där en invånare i ett kustsamhälle längs den svenska östersjökusten uttrycker det som att:

Jag säger ofta att jag bor i ett litet fiskesamhälle, men det är det ju inte längre. (Johansson och Waldo, 2020)

Det finns inte många studier som försöker reda ut vilka värden fisket faktiskt bidrar med till turismen. Ett undantag är Ropars-Collet et al., (2017) som har studerat vilka egenskaper i kustsamhällen som uppskattas av boende och turister längs engelska kanalen. Genom enkäter i Frankrike, Belgien och Storbritannien fann studien att många av de tillfrågade uppskattar både att se fiskefartyg och att se färsk fisk landas och säljas. Men även om fisket lockar turister så värderades det lägre än attribut som stränder och promenadstråk. Hur viktigt fisket är för turismen beror naturligtvis på den specifika turistdestinationen. Exempelvis visar Trojette et al., (2015) i en undersökning i det franska fiskesamhället Le Guilvinec att runt en tredjedel av de tillfrågade turisterna inte hade valt destinationen om det inte var för fisket. Exemplet visar att fisket kan vara mycket viktigt, även om det naturligtvis är långtifrån säkert att det är det för andra destinationer. Durán et al., (2015) tittar på

betalningsviljan (inte bara hos turister) för att bevara kulturvärden som skapats av fisket längs den europeiska atlantkusten. Studien visar att betalningsviljan är högst för bevarandet av traditionell arkitektur och för bevarandet av unika fiskekunskaper. Det förstnämnda behöver inte nödvändigtvis kopplas till ett aktivt fiske medan unika fiskekunskaper i högre grad är beroende av att det finns fiskare kvar. En vacker fiskerelaterad arkitektur kan förväntas locka turister till hamnar där exempelvis traditionella fiskebodar bevarats.

Rapporten är upplagd som följer. Rapporten inleds i kapitel 2 med en diskussion om hur fisket och den turism fisket lockar till kan ses som en ekosystemtjänst. I kapitel 3 diskuteras valet av metoder och fiskesamhällen och hur detta påverkar tolkningen av resultaten. Därefter följer tre resultatkapitel; kapitel 4 innehåller resultat från de kvalitativa intervjuerna, kapitel 5 innehåller enkätsvar kring vilka attribut besökare ser som viktiga i en hamn, och kapitel 6 innehåller en ekonomisk värdering av de fiskerelaterade attributen. Samtliga resultaten tas upp och diskuteras i kapitel 7. I kapitel 8 presenteras slutsatserna från analysen.

2

Fiske som kulturell ekosystemtjänst

Turism tas i många sammanhang upp som en ekosystemtjänst (Hasler et al., 2016). Exempel på turismrelaterade ekosystemtjänster från marina miljöer är att bada, bedriva vattensporter, fiska, eller bara titta ut över en vacker skärgårdsmiljö. I Söderqvist et al., (2010) har författarna studerat hur havet används i Östersjöregionen och de fann att de mest förekommande aktiviteterna var att simma i havet och vara på stranden (gå promenader, ha picknick, sola eller besöka turist-och kulturplatser). Fiskets roll i sammanhanget är mer komplex – det är beroende av ekosystemtjänster i form av välbevarade fiskbestånd men har också en roll i skapandet av kustbaserade kulturmiljöer som uppskattas av både boende och turister. Exempelvis Söderqvist och Hasselström (2011) tar upp vikten av att länka ekosystemtjänster hela vägen från fiskbestånd via fisket till de kulturmiljöer som fisket bidrar med längs våra kuster.

En ekosystemtjänst definieras enligt The Millennium Ecosystem Assessment¹ (MA) som *”fördelen människor får från ekosystem”* (Millennium Ecosystem Assessment, 2005). Vi använder MA:s ramverk för att diskutera fiskets roll i produktionen av ekosystemtjänster från havet, men är väl medvetna om att ekosystemtjänster är ett komplext begrepp som fortfarande diskuteras i den vetenskapliga litteraturen.

MA klassificerar ekosystemtjänster enligt fyra kategorier: (1) Försörjande tjänster som är produkter och tjänster som ekosystemen tillhandahåller, till exempel mat och vatten. (2) Reglerande tjänster som pollinering och vattenrening. (3) Kulturella tjänster som är immateriella fördelar som fås av ekosystemen, till exempel rekreation och inspiration.

¹ MA är ett av de första ramverken som tagits fram för att klassificera ekosystemtjänster. Initiativet startades år 2001 på begäran av FN:s generalsekreterare för att utvärdera konsekvenser av förändringar i ekosystemen och samla kunskap om vilka åtgärder som behövs för att upprätthålla en hållbar användning av dess tjänster.

(4) Stödjande tjänster som är tjänster som är nödvändiga för att producera de tre tidigare nämnda ekosystemtjänsterna, exempelvis biodiversitet och jordbildning. Fiske förknippas framförallt med de försörjande ekosystemtjänsterna där fisk är en produkt av vårt ekosystem som bidrar till samhällets välfärd, men är även associerat till de kulturella ekosystemtjänsterna.

Enligt det ramverk MA tagit fram delas de kulturella ekosystemtjänsterna in i olika attribut vilka motsvarar estetiska värden, inspiration, sociala relationer, känsla av plats, kulturell mångfald, kulturarv, rekreation och turism, spirituella och religiösa värden samt kunskapssystem och utbildning (MA, 2005). Många av dessa kan appliceras på fisket. Exempelvis har kust och hav ett högt estetiskt värde i sig för människan, men även fiskerelaterad arkitektur som fiskebodar är förknippade med marina ekosystem. Ett annat exempel är att sociala relationer och känsla för plats växer fram i form av en lokalbefolkning med starka individuella kopplingar till en identitet som fiskare eller del av ett fiskeläge. En annan faktor är det kulturarv som fisket bidrar med och den attraktionskraft detta har på turism och rekreation (MA, 2005; De Groot et al., 2002).

Samtidigt som många ekosystemtjänster kan ses som tydligt förknippade med fisket finns en diskussion om fisket faktiskt bidrar med ekosystemtjänster eller inte. Boyd och Banzhaf (2007) argumenterar för att så inte är fallet utan att fisket i stället är en näring som är beroende av marina ekosystemtjänster. Författarna menar att i kommersiellt fiske är det fångsten av fisk man räknar vilket är nyttjandet av en försörjande ekosystemtjänst (Boyd och Banzhaf, 2007). Svenska myndigheter (Boverket, 2020; HaV, u.å.), definierar kust-och vattenmiljöer som en producent av ekosystemtjänster; fisk som försörjande ekosystemtjänst och fritidsfiske som kulturell ekosystemtjänst medan det kommersiella fisket benämns som en mänsklig aktivitet som enbart påverkar ekosystemtjänsterna (Bergek et al., 2017). Detta synsätt kring fisket överensstämmer med en del litteratur som finns kring jordbruket och huruvida det ska ses som en ekosystemtjänst. I Swinton et al., (2007) definierar man jordbruket som enbart en *tillhandahållare* av försörjande, reglerande och kulturella ekosystemtjänster. Jordbruket är beroende av de stödjande ekosystemtjänsterna för att vara produktivt. På samma sätt

skulle fisket kunna ses som en mottagare och leverantör av ekosystemtjänster.

Diskussionen ovan visar att det är svårt att definiera fiskets roll utifrån begreppet ekosystemtjänster. I den här rapporten utgår vi från att det finns en nära koppling mellan fisket och många av de ekosystemtjänster som är förknippade med havet. Framför allt ligger fokus på fiskets betydelse för de kulturmiljöer som finns i fiskesamhällena, dvs. vi utgår från att fisket har en roll som bärare av en kulturell ekosystemtjänst. Därför fångas många av de attribut som kännetecknar kulturella ekosystemtjänster enligt The Millennium Ecosystem Assessment upp i analysen.

3

Metod och val av fiskesamhällen

I vilken utsträckning fisket lockar turism beror naturligtvis på en lång rad faktorer som typen av fiske, hamnmiljön, samhällets historiska knytning till fiskenäringen, andra turistattraktioner, m.fl. Den storskaliga pelagiska flottan i Göteborg har troligen inte någon större attraktionskraft för turister, medan traditionella båtar i små fiskelägen längs andra delar av kusten kanske har det. I det här avsnittet diskuteras valet av undersökningsobjekt, valet av metoder, och hur det påverkar vilka slutsatser som är möjliga att dra från materialet.

3.1 Skillinge och Träslövsläge

Skillinge och Träslövsläge är strategiskt valda som fallstudier. Skillinge ligger i Simrishamns kommun på den södra östersjökusten och har ett traditionellt fiske av framför allt torsk och sill. Skillinge är en del av turistdestinationen Österlen i sydöstra Skåne där besökaren utöver en fiskehamn även erbjuds småbåtshamn, restauranger, konst, teater och naturupplevelser. Träslövsläge ligger i Varbergs kommun och här bygger fisket framför allt på havskräfta. Samhället är ett populärt resmål som förutom en fiskehamn bland annat har småbåtshamn, restauranger, fiskbutik och camping. Båda samhällena har med andra ord en kombination av en traditionell fiskenäring som fortfarande är aktiv och ett turistflöde som kan uppleva det lokala fisket.

Kombinationen av aktivt fiske och att samhället lockar turister har varit en viktig faktor i valet. Detta gör att det finns en turistnäring i samhället som kan dra nytta av dess fiskeverksamhet och det finns turister i hamnen som kan svara på enkäter kring sin upplevelse av fisket vid besöket. En nackdel med metoden är att det redan i valet av undersökningsobjekt finns en skevhet i vilka turister och samhällen som studeras. Samhällena är valda för att de har ett aktivt yrkesfiske och även riktar sig

mot turister, vilket innebär att urvalet utelämnat fiskesamhällen som inte marknadsför sig som resmål. I sådana orter kan det finnas en svagare koppling mellan fiske och turism. Valet av Skillinge och Träslövsläge innebär med andra ord att vi förväntar oss att vi finner många turister som uppskattar och värdesätter attributen i hamnen, vilket inte behöver vara representativt för andra kustsamhällen.

Skillinge - "Skillinge Leje"

På Österlen i Skåne ligger tätorten Skillinge, historiskt känd som ett fiskeläge redan på folkvandringstiden. Handelssjöfarten tog sin början under 1830- och 40-talet och hela 314 fartyg låg i hamn i Skillinge under perioden 1848-1948. Under tidigt 1900-tal var Skillinge även hembygd åt Sveriges största segelfartygsflotta. Fisket expanderade först när segelfarten avtog under sent 1800-tal. (Skillinge.com, u.å.)

Österlen har bland annat 40 mil sandstrand och flertalet pittoreska fiskesamhällen som tilltalar den natur-och kulturintresserade (Bummelgården, u.å.). Ett av dessa fiskelägen är Skillinge som lockar besökare under sommarmånaderna och där många av sevärdheterna kretsar kring hamnen och gamla traditioner inom sjöfarten (Destination Österlen AB, u.å.). På Skillinge Sjöfartsmuseum kan man uppleva fartygsmodeller, strandfynd och konst som skildrar framväxten av sjöfartssamhället (Skillinge Sjöfartminnesförening, u.å.). I småbåtshamnen ligger även Skonerten Klara Marie som erbjuder seglingsturer med diverse aktiviteter ombord (Föreningen Partrederiet Klara Marie, u.å.). Från hamnområdet ser man även Skillinge Snickeri- och Varvsindustri, "Varvet", som drivit sin verksamhet i hamnen sedan 1981 (Skillinge Snickeri- & Varvsindustri AB, u.å.). Skillinge Teater med sina föreställningar samt café och restaurang är även ett populärt besöksmål och har en årlig publik på omkring 8000 personer (K. Johansson-Mex, personlig kommunikation, 11 september 2020). Utöver detta väljer många turister att besöka konsgallerier samt att utnyttja möjligheten till fritidsfiske efter havsöring eller fågelskådning (Skillinge.com, u.å.). Det finns även möjlighet till bad i form av en stege ner i vattnet vid Skillinges mistlur, som även används som badhytt av Skillingeborna.

I Figur 1 nedan visas en karta över Skillinge hamn med sjöfartsmuseet, restaurangen Skillinge Hamnkrog, varvet och fiskebodarna utmärkta. Som framgår av kartan ligger gästhamnen (småbåtshamnen) och fiskehamnen som två separata delar med restaurangen mellan sig.

Figur 1. Karta över Skillinge hamn

Källa: GSD-Fastighetskartan, © Lantmäteriet (2020).

Träslövsläge - "Läjet"

Cirka sju kilometer söder om Varberg ligger Träslövsläge, en ett fiske-samhälle med lång tradition. Det äldsta fynd man hittat från fiskeläget härstammar från år 1580 men troligtvis har samhället funnits långt innan dess (Länsstyrelsen Hallands län, u.å.). Under 1700 och 1800-talet bedrevs kustnära fiske framförallt från små båtar då hamnförhållandena var dåliga. I slutet på 1800-talet byggdes en hamn i Träslövsläge vilket gav förutsättning för fiske med större båtar och fångstplatser längre ut i havet. Den dåvarande hamnen bestod endast av en pir som

år 1913 byggdes om till det som idag kallas för Träslövsläges hamn (Svenska Kyrkan, 2016). Det är Hallands största fiskehamn och består numera både av en regional fiskehamn samt en småbåtshamn och är hemmahamn till cirka 20 fiskefartyg (Varbergs Kommun, 2020).

Figur 2. Karta över Träslövsläges hamn

Källa: GSD-Fastighetskartan, © Lantmäteriet (2020).

Träslövsläge är en populär turistort framförallt under sommarsäsongen. Här finns en del utbud av mat och dryck; restaurangen Joels Brygga, glasskiosken Tre Toppar, en fiskaffär och en kräftvagn; barnvänliga sandstränder samt en rad fritids-och sportaktiviteter. Det så kallade "Lä-jet" är även ett av Sveriges främsta läge för surfare, kite-surfare och vindsurfare (Camping.se, u.å.).

Läjets Camping & Resort är beläget i Träslövsläge och är en av Sveriges största campinganläggning. På området finns flertalet aktiviteter för

barn och vuxna så som lekplatser, äventyrsgolf, padeltennis och boule-bana (Läjets camping, u.å.).

I Figur 2 visas en karta över Träslövsläges hamn med restaurang, fiskbutik och glasskiosk utmärkta. Som framgår av kartan ligger gästhamnen och fiskehamnen som två separata delar.

3.2 Övergripande om metod

I rapporten används både kvalitativ och kvantitativ metod. Den kvantitativa metoden baseras på enkäter till besökare i respektive hamn med frågor kring vad de tycker om olika attribut (egenskaper) i hamnen samt frågor kring deras resvanor och hur de hade förändrats om det inte fanns ett lokalt fiske (så kallad reskostnadsundersökning). Enkätresultaten ger siffror på vilka attribut i hamnarna som besökarna tycker är viktiga, men ger ingen information om hur de resonerar kring fiskets roll för deras besöksupplevelse. I studien har inga intervjuer gjorts med besökare utan fokus för intervjuerna har i stället varit på turistnäringen i respektive samhälle. Den kvalitativa metoden består av djupintervjuer med representanter för de två studerade kommunerna och enskilda näringsidkare inom turistbranschen. Genom att fokusera på två fallstudier har det varit möjligt att få en god bild av hur aktörer inom den lokala turismen ser på fisket och dess roll för besöksverksamheten.

Att välja fallstudier gör det möjligt att fördjupa analysen, men å andra sidan är resultaten inte generaliserbara till resten av Sverige utan fungerar som illustrativa exempel. De som har intervjuats i den kvalitativa ansatsen har haft fokus på "sin" hamn och sin verksamhet vilken kan vara helt annorlunda än i andra samhällen. Enkäter till turister i den kvantitativa ansatsen har begränsats till besökare i hamnen i de två studerade samhällena. Detta är dels ett geografiskt skevt urval – samma frågor i andra hamnar skulle kunna generera andra resultat – men det är också ett skevt urval av turister. De som intervjuats har redan valt att besöka hamnen i stället för något annat resmål och det finns därför anledning att tro att de uppskattar olika attribut i hamnar mer än de som valt att besöka exempelvis en storstad eller ett skogsområde. Den information vi får ut av den kvantitativa delen visar hur besökare i de två

hamnarna värderar fiskerelaterade attribut i förhållande till andra attribut som hamnen har.

En mer utförlig beskrivning av den kvalitativa och kvantitativa metoden presenteras nedan.

3.3 Kvalitativ metod – intervjuer

Intervjuerna genomfördes under maj-juni 2020. Perioden sammanföll med utbrottet av Covid-19 där fysisk distans rekommenderades. Därför skedde samtliga intervjuer via videolänk eller telefon. Detta har fördelen att det ofta är lättare att hitta en lämplig tid för mötet och att intervjuerna blir kortare och mer fokuserade än intervjuer på plats. Nackdelen är att det blir en viss social distansering som kan göra samtalet mindre avslappnat. Man får även en sämre förståelse för hänvisningar till lokala referenspunkter (platser, byggnader, etc.) som intervjupersonen gör i samtalet. Eftersom det aktuella ämnet inte var av känslig eller privat karaktär fungerade metoden tillfredsställande. Intervjupersonerna hade ett stort intresse för ämnet och bad att få ta del av resultaten.

Sammanlagt intervjuades elva personer, varav sex i Träslövsläge och fem i Skillinge. De var kommunala representanter (en politiker och två tjänstemän), representanter för lokala samhällsföreningar (två) och lokala näringsidkare (sex). Intervjupersonerna valdes strategiskt (Palinkas et al., 2015). Det innebär att de kontaktades för att de förväntades kunna ge ett värdefullt perspektiv på turismen i det aktuella fiskeläget. Valet av näringsidkare gjordes så att både de vars verksamhet var direkt relaterad till fisket (såsom fiskrestaurang och fiskaffär) och de vars näring inte var kopplad till fisket (såsom camping/bed & breakfast, annan försäljning) skulle vara representerade. Detta för att få en variation i perspektiv på situationen.

Syftet med intervjuerna var primärt att få mer lokalkunskap om de aktuella fiskelägena inför enkätstudien. Genom att prata med representanter för kommunen och det lokala samhället och näringslivet gick det att få en förståelse för vilka attribut som kunde vara viktiga att be turister värdera i de två hamnarna. Detta användes för att formulera relevanta

frågor i enkäten. Intervjuerna gav även en djupare förståelse för fisket och hamnen som lokalt värde i samhällena. Intervjufrågorna redovisas i Appendix A.

Intervjuerna transkriberades och analyserades tematiskt (Braun et al., 2019). Tematisk analys innebär i sammanhanget dels att vissa på förhand givna teman (såsom fiskets betydelse, hamnens attribut och synen på turismen) analyserades och dels att nya teman som framkom i materialet (såsom aktiviteten i hamnen och upplevelsens betydelse) analyserades. Resultaten av analysen redovisas i kapitel 4.

3.4 Kvantitativ metod – enkäter

Den kvantitativa analysen bygger på en enkät till turister i hamnarna i Skillinge och Träslövsläge som samlades in på plats under fem veckor sommaren 2020. Enkäten utformades med hjälp av preliminära resultat från den kvalitativa analysen samt en pilotstudie på plats för att på bästa sätt reflektera de lokala förutsättningarna i fiskelägena. Projektgruppen har också varit på plats i båda fiskelägena för att få en överblick över respektive hamnområde.

Enkätens uppbyggnad

Enkäten består av två delar; del A där respondenterna får ange hur viktiga de tycker att olika attribut i hamnarna är (redovisas i kapitel 5), och del B där uppgifter om reskostnader till hamnen samlas in (redovisas i kapitel 6). Del B syftar till att beräkna värdet av de fiskerelaterade attributen. Del B besvarades endast av personer som uppgett att de haft någon form av reskostnader och som varit på dagsutflykt med den aktuella hamnen som huvudsakligt resmål. Detta är ett relativt snävt urval vilket gör att en stor del av respondenterna endast har fyllt i del A av enkäten. Alla som fyllde i del B har även fyllt i del A. Notera att permanent boende på orten inte har fått svara på någon del av enkäten eftersom de inte definieras som turister. Besökare i hamnen som är tillfälligt boende i orten (camping, fritidshus, etc.) har svarat på del A.

Del A av enkäten består dels av frågor kring var man bor och hur man tagit sig till det aktuella fiskeläget, dels av bakgrundsfrågor (kön, ålder,

inkomst), samt en fråga där respondenten fick bedöma hur viktiga olika hamnattribut (se Tabell 1) var för resan. Hamnattributens betydelse fick anges på en sjugradig skala från ett som innebar att attributet var "Inte alls viktigt" till sju som innebar att attributet var "Mycket viktigt". Frågan ställdes enligt tabell 1. Som en sista fråga hade respondenten möjlighet att fylla i andra attribut som inte var fördefinierade i enkäten.

Del B av enkäten (om reskostnader) inleddes med frågor om vilken ort och kommun resan hade startat, hur många gånger respondenterna förväntade sig att besöka orten under 2020 (inklusive det rådande besöket) samt om covid-19-pandemin hade påverkat detta antal resor. Vidare ställdes frågor om vilket transportsätt som hade använts, hur många som delade på reskostnaderna, om de föredrog att resan var kortare och om det fanns någon alternativ plats de skulle kunnat tänka sig att åka till om orten inte hade varit tillgängligt. Om de svarade ja på denna sista fråga fick de också ange var denna alternativa plats låg (ort och kommun).

Respondenterna fick också ta ställning till om, och i så fall hur, antalet resor till orten hade påverkats om hamnen:

- inte hade haft några fiskebåtar
- inte hade haft några fiskebodas
- inte hade haft yrkesfiskare som använde fiskebåtarna och fiskebodarna

Svaren på dessa frågor används i analysen för att beräkna värdet av de hamnattribut som är kopplade till yrkesfisket.

Samma enkät i båda fiskelägena

Enkäten är identisk för de två fiskelägena. Detta gör det lättare att jämföra resultaten, men reflekterar å andra sidan inte alla relevanta attribut i hamnarna. Exempelvis finns en välkänd glasskiosk i Träslövsläge medan Skillinge inte har någon motsvarande. Därför kan man förvänta sig att frågan om hur viktigt det är med möjlighet att köpa glass besvaras mycket olika för de två hamnarna. På samma sätt skiljer sig hamnarna åt vad gäller antal fiskefartyg, restaurang, fiskbutik, m.m., vilket gör att

jämförelser mellan hamnarna generellt sett måste göras med stor försiktighet.

Tabell 1. Enkätfråga om attribut

Hur viktiga var möjligheterna att kunna göra följande saker för dig när Du bestämde Dig för att åka till [Resmål]? Ange med kryss i nedanstående tabell från 1 (inte alls viktigt) till 7 (mycket viktigt) för respektive egenskap:							
	Inte alls viktigt						Mycket viktigt
	1	2	3	4	5	6	7
Äta på restaurang							
Äta glass							
Köpa fisk/skaldjur							
Bada eller ägna Dig åt vattensport							
Titta på båtar i småbåtshamnen							
Uppleva en hamn med aktivt yrkesfiske							
Se fiskebåtar							
Se fiskebodan							
Lära Dig mer om fiskelägets kultur och historia							
Övrigt (Ange eventuella andra egenskaper som gjorde att Du valde att resa till just [Resmål], samt hur viktiga dessa var)							

Antal respondenter

Totalt fylldes enkäten i av 653 personer i Träslövsläge och 139 i Skillinge. Av dessa kvalificerade sig 160 personer i Träslövsläge till del B av enkäten som används för reskostnadsundersökningen. För Skillinge bedömdes antalet personer som kvalificerat sig för del B (53) som för litet för att

genomföra en reskostnadsundersökning. Det innebär att det inte går att beräkna ett värde för de aktuella fiskeattributen i Skillinge hamn baserat på det material som samlats in.

Det låga antalet svar i Skillinge är ett intressant resultat i sig. Trots stora ansträngningar har det inte gått att hitta tillräckligt med turister som kunnat svara på enkäten. Projektet har därför bett företaget som utförde insamlingen om en djupare analys av insamlingen i Skillinge. Insamlingen skedde under fem veckor (v. 28-32) då de hade personal på plats kl. 10-16 (10-17 under veckorna 30-32) fem dagar i veckan. Man beskriver att "Då det inte varit så många besökare på plats har intervjuaren tillfrågat i stort sett samtliga personer som har rört sig i hamnområdet [...]. Det har alltså i praktiken rört sig om ett totalurval av personer under perioden". Slutsatsen från analysen är med andra ord att det inte var så många turister som besökte Skillinge hamn under perioden. Notera att de 139 besvarade enkäterna inte utgör samtliga som befunnit sig i hamnen utan det finns även ett bortfall av besökare som valt att inte svara på enkäten. Det fanns också ett antal personer som besökt hamnen ett flertal gånger under insamlingsperioden och dessa har endast haft möjlighet att besvara enkäten en gång.

3.5 Reskostnadsmetoden

Den metod som används för att beräkna värdet av de olika fiskeattributen i hamnen kallas reskostnadsmetoden. Metoden används ofta i den vetenskapliga litteraturen för att skatta värdet på exempelvis nationalparker. Metoden går ut på att den kostnad individen haft för resan till platsen kan användas för att beräkna värdet av platsen. I reskostnaderna ingår både direkta kostnader som bensin och bussbiljetter, men också en kostnad för den tid som besökaren lagt på att ta sig till den aktuella platsen. I vår studie kombineras beräkningen av reskostnaderna med frågor kring hur respondenterna hypotetiskt hade förändrat antalet resor om hamnmiljön förändrades genom att olika fiskeattribut försvann. Metoden presenteras mer ingående i Appendix B.

3.6 Vad är en turist?

Enkäten vänder sig till turister som besöker hamnen i de två fiskelägena. Definitionen på turist är att personen i fråga ska bo minst 2 kilometer från hamnen.

4

Lokalt perspektiv på fiske och turism

I kapitlet redogörs för ett lokalt perspektiv på Skillinge och Träslövsläge vad gäller turism och fiskets betydelse. Kapitlet bygger på intervjuer med representanter för: 1) den kommunala näringslivs- och besöksverksamheten, 2) lokala samhällsföreningar, och 3) lokalt näringsliv, både verksamheter som är respektive inte är relaterade till fiske. Eftersom det rör sig om ett fåtal representanter för vardera är syftet i första hand att ge en beskrivning av fiskesamhällena med hjälp av några lokala röster.

4.1 Fisket och hamnen

Intervjuerna visar att ursprunget som fiskeläge är mycket tydligt i både Skillinge och Träslövsläge. Det råder ingen tvekan om att det är kring fiskenäringen och hamnen som samhällena vuxit fram. När intervjupersonerna beskriver vad som är utmärkande för sitt samhälle gör de det med hänvisning till fisket.

Det [Skillinge] är en gammal fiskeby och det är liksom därför den här byn finns överhuvudtaget. Det började med det.

Det [Träslövsläge] är väldigt vackert helt enkelt. Det är fiskesamhället som är bevarat som traditionell fiskeby och den är väldigt, väldigt fin.

Man känner ganska tydligt vad denna platsen [Träslövsläge] är och har varit.

Hamnen är den plats där fiskets verksamhet blir synlig för andra. På så sätt kan den ses en arena för fisket. I både Skillinge och Träslövsläge har bebyggelsen vuxit fram i relation till hamnen och även om samhällena idag vuxit sig mycket större, är hamnarna fortfarande dominerande. På samma sätt som ett torg, fungerar de som samlingspunkt för både boende och besökare. Intervjupersonerna beskriver hamnen som central för samhället.

Någonstans så är ju Skillinge när man kommer ner i hamnen. Jag har svårt att tänka mig att någon skulle ha varit i Skillinge och inte ha varit i hamnen.

Nästan var du än går i byn [Skillinge] så ser du ut mot havet. Du ser ut där hela tiden, ner mot hamnen. Så på det sättet, som hamnen är, med var den ligger i förhållande till byn, som ändå ligger upp lite på en kulle, så blir det att man kan hela tiden blicka ditåt... och få den känslan [att det är ett fiskeläge].

Alltså den [hamnen i Träslövsläge] är på något vis... navet eller centrum för hela, det är ju hamnen. Och då tänker jag inte på småbåtshamnen, för den ligger lite bakom, utan själva fiskehamnen. Det är liksom navet i Läjjet.

Hamnen [i Träslövsläge], det är som att ta bort Domkyrkan från Lund. Alltså det är hamnen du ser.

Minskningen av det kustnära fisket innebär förändrade förutsättningar för de samhällen som vuxit fram som traditionella fiskesamhällen. Det kan vara att fisket får mindre betydelse som lokal näring, att närvaron av yrkesfiskare minskar och att fisket därmed blir mindre synligt i hamnarna. De intervjuade i Skillinge och Träslövsläge är medvetna om den förändring som pågår i det egna samhället vad gäller fisket. I Skillinge innebär förändringen att yrkesfisket nästan helt försvunnit. I samband med studien var det torskfiskestopp i Östersjön, vilket innebar att aktiviteten i princip avstannat. I Skillinge hamn är det enligt intervjupersonerna istället varvet som står för aktiviteten.

Fisket har ju fram till för några år sedan också varit fungerande, men de sista åretruntfiskarna de försvann nu i och med det här torskfiskestoppet. Men det har ju varit en... en väldigt karaktärsdanande bild för byn tycker jag liksom att fisket funnits.

Fiskebodarna står ju kvar, men det är ytterst få fiskebåtar. När vi kom [flyttade dit] för sexton år sen då kunde man gå dit ner och köpa fisk, direkt från båten. Och då fanns det torsk och det fanns liksom alla möjliga sorters fiskar, och det fanns även ålafiskare, så man kunde åka dit på morgnarna vid tio och köpa färsk fisk. Men nu tror jag inte det finns nånting sånt därnere.

Vi har vårt varv så att det händer ändå... Även om vi inte har något fiske längre just nu på grund av alla stopp och sånt, så är det ändå aktiviteter tack vare vårt varv.

För Träslövsläge handlar förändringen i fiskeverksamheten istället om att majoriteten av yrkesfiskarna har växlat över från fiske efter fisk till kräftfiske. Fiskeaktiviteten i hamnen är därför bibehållen även om den är förändrad.

Vi har ju en av de största hamnarna längs västkusten så att absolut, det [fisket] finns där ju, men det är väl just det här att det har ändrats, alltså fisket är så pass förändrat.

Fisken är ju borta eller vad man säger, fiskbestånden har minskat väldigt, men då har å andra sidan kräftbeståndet ökat. Så att då har det gått att skifta. Och det är därför det har blivit som det blev här nu då med mycket kräftkvoter, men inte så mycket fisk.

För att summera tyder intervjuerna alltså på att både Skillinge och Träslövsläge fortfarande kan karakteriseras som fiskelägen där hamnen är en central plats. Det är även tydligt att båda samhällena påverkas av att det kustnära fisket efter fisk minskar, men medan det nästan försvunnit från Skillinge har det ersatts med ett annat fiske i Träslövsläge.

4.2 Turismen

Enligt intervjupersonerna är både Skillinge och Träslövsläge välbesökta turistmål, framför allt under sommarmånaderna. I Träslövsläge beskrivs besökarna som en blandning av Varbergsbor på utflykt och många mer eller mindre långväga turister. I Skillinge menar man att man har många turister som återvänder och då hyr sitt boende i några dagar eller veckor, men för de tillfälliga besökarna beskrivs Skillinge inte som ett huvudsakligt resmål utan snarare som ett stopp bland flera när man besöker Österlen och reser längs med kusten.

Det är väldigt populärt att man kör kustremsan [längs Österlen] liksom och stannar lite här och var.

Jag tror inte att man som turist aktivt väljer Skillinge utan man aktivt väljer att åka till Österlen. Och det är just kombinationen av de här levande byarna och också de här, flertalet av hamnbyar som ligger som ett pärlband längs med hela kusten. Det är liksom det som är styrkan i sig.

Som framgick i föregående avsnitt är hamnen en central plats i både Skillinge och Träslövsläge. När det gäller hamnens betydelse för turismen menar intervjupersonerna att det i stor utsträckning handlar om den *upplevelse* som hamnen erbjuder. De beskriver en upplevelse som är tydligt kopplad till fisket. Det handlar både om en estetisk upplevelse, där en pittoresk miljö med fiskebåtar och fiskebodar ger en tydlig bild av att det är ett gammalt fiskeläge, och om en känslomässig upplevelse av att befinna sig i en levande hamn där det pågår verksamhet. Detta bidrar till känslan att det är genuint och på riktigt vilket skapar en närhet till fisket.

Jag tror det [fisket] har en jättestor betydelse [för att turister kommer till hamnen]. En ganska avgörande betydelse. Man kan ju ofta se att så fort du har liv och rörelse av en fiskebåt som kommer in, då är man liksom uppe med sin kamera. Eller så filmar du lite. Det är liksom, det blir en upplevelse.

Du vill vara en del av den här kulturen och traditionen som finns i fiskelägen, där fiskare kommer in med sina båtar och det luktar fisk och du ser fisken, du kan nästan känna på båten eller ta på fiskaren eller... Det finns någon form av kulturvärde i det.

Liksom en del av upplevelsen är ju att det är på riktigt, att det inte är nånting som är... Ja men den kommer härifrån, jag har precis hämtat fisken ute i havet. Jag var ute klockan fyra i morse och det här är vad jag har fått upp.

Utöver den estetiska och känslomässiga upplevelsen av att det är ett fiskeläge menar intervjupersonerna att upplevelsen i hamnen behöver vara kopplad till någon aktivitet för att vara intressant för turisterna. Det kan vara att äta glass eller fika, att sitta i lä eller promenera längs kajkanten, att kunna köpa en souvenir eller ett hantverk. Vissa aktiviteter har en tydlig koppling till fisket, exempelvis möjligheten att köpa fisk eller kräftor, helst direkt från fiskaren, att äta lokalfångad fisk på restaurangen eller just att sitta och titta ut över hamnen och den fiskeverksamhet som pågår där. När intervjupersonerna beskriver de aktiviteter som gör hamnen till en attraktiv upplevelse för turister är det både sådant som redan finns och sådant som de tycker skulle kunna utvecklas och förbättras. Det handlar om åtgärder för att synliggöra det pittoreska mer, att förädla fisket på olika sätt, att göra hamnen trivsamt och ta bort så kallade "baksidor", helt enkelt att på olika sätt utveckla platsen.

Att det finns, inte bara att där ligger... båtar till exempel utan att det händer lite saker. Att det finns restauranger, caféer och hantverk... Det uppskattar man ju själv när man kommer iväg på resor, kombinationen med någonting som är, ja lite mysigt och pittoreskt samtidigt som det finns lite att göra där.

Kanske inte förfina den [hamnen i Skillinge] men liksom se att det är därnere man vill vara. Liksom fläkten från havet och flaggorna som vajar och båtarna som kommer och går, att sitta där och titta, det är mysigt. Man äter en glass eller äter sin sill. Jag och min man satt och käkade just stekt sill uppe från rökeriet.

Det ligger ju, jättefullt ligger det. Det lockar folk ändå för att man vill handla, men det är rätt så omysigt, och det har ingen fin utsikt. Alltså det hade ju lockat dubbelt så många människor om det hade legat på rätt ställe.

Den längan [gamla fiskebodar i Skillinge], alltså den skulle varit super... Det skulle vara ett sånt jäkla dragplåster. Man hade en lång länga där liksom, som det är i Kivik också, där kan öppna nån liten sommarbutik och där kan vara att keramikere säljer sina grejer, och man kan koka lite gatumat eller stekt sill liksom.

Jag tror att skapa lite attraktiva boenden som sagt i de här små fiskebodarna och göra det lite exotiskt och mysigt men ändå att någonstans så vill vi ändå ha lite bekvämligheter, det får man ju inte glömma bort. Restauranger, menyer... små caféer. Man behöver inte konstla till det på något sätt utan att man verkligen utgår från det här genuina på något vis och sen skapar något nytt med det.

Oavsett om det handlar om redan befintliga aktiviteter eller sådana som skulle kunna förfinas och utvecklas, beskriver intervjupersonerna den upplevelse som hamnen erbjuder som avgörande för hur attraktiv den är för turister. Analysen visar att de i stor utsträckning på olika sätt kopplar aktiviteterna och upplevelsen till fisket. Detta bekräftar fiskets roll för de kulturella ekosystemtjänster som bygger på estetiska värden, kulturarv, känsla för platsen och upplevelse vid rekreation och turism i både Skillinge och Träslövsläge.

4.3 Faktiskt eller virtuellt fiskesamhälle

Intervjuerna visar tydligt att fisket ses som viktigt för turismen, framför allt genom den upplevelse i hamnen som det bidrar till. Som noterades i introduktionen är det emellertid inte säkert att det krävs ett *aktivt fiske* för att bibehålla bilden av ett fiskeläge. Brookfield et al., (2005) skiljer på faktiska fiskesamhällen, där det finns ett aktivt fiske, och virtuella fiskesamhällen, där bilden av ett fiskeläge finns kvar trots att fisket försvun-

nit. När det gäller Skillinge och Träslövsläge är det osäkert om det kommer att finnas ett aktivt fiske i framtiden. Utifrån intervjuerna verkar det mer sannolikt att det kan leva kvar i Träslövsläge (i form av kräftfiske) än i Skillinge. Oavsett hur framtiden ser ut är frågan om detta kommer att ha någon betydelse för samhällenas attraktivitet för turister. Här går intervjupersonernas åsikter isär. De som menar att ett virtuellt fiskesamhälle är möjligt hänvisar dels till det utbud av restauranger, butiker och aktiviteter som redan finns, dels till möjligheterna att utveckla utbudet. De ser det som en utmaning att behålla fiskelägeskänslan utan fisket, men menar att det är möjligt om platsen förvaltas rätt. På frågan om hamnen kan ha kvar sin attraktion utan ett aktivt fiske svarar de:

Ja. Därför att besöksnäringen tar över de flödena, de platserna. Det är jag helt övertygad om. Och det ser vi redan, alltså bara på två år har det liksom, en ny restaurang, nya, unga ägare till en fiskbutik, Kajplats Balans, den här moderna yogastudion som ligger i de här bodarna. Det är folk som ligger på och vill öppna... (---) Alltså bara på senare år har det poppat upp liksom, och det fortsätter.

Det beror lite grand på hur man skulle förvalta det när det försvinner. Är man duktig på att gestalta en fiskehamn som har transformerats så att det känns som en gammal fiskehamn, men nu då har ställt om till modernare. Det är lite musselbarer, och man kan ändå åka ut och fiska som turist, och det finns andra typer av vattennära aktiviteter, havet är tillgängligt, en känsla av att vara i en fiskehamn, som tyvärr inte längre har några gubbar kvar som vill åka ut och fiska... Då tror jag att det finns en väldigt god potential att locka turister eller att få turister att komma.

Jag vet inte, men alltså hittar vi på andra saker som drar turister så tror jag väl att... Man åker inte till Läjjet för att titta på fiskebåtarna utan det är väl allt annat runtomkring. Har vi bra restauranger, har vi ett stort utbud på aktiviteter, bra badstränder så drar ju det minst lika mycket. Sen självklart så finns det

överallt. Men det vi känner i så fall det är ju ändå att vi ska ha kvar... känslan av ett fiskesamhälle. Vi vill inte ta bort de här bodarna och modernisera dem utan dem vill vi gärna bevara som de är, men att ha annan verksamhet än förvaring som de är idag. Och då har man ändå kvar den känslan.

De intervjupersoner som menar att det behöver vara ett faktiskt fiskesamhälle för att vara attraktivt betonar att det är ett viktigt värde som försvinner om fiskarna inte finns kvar.

Alltså jag har egentligen svårt att se vad som skulle kunna ersätta fisket. (---) Du kan naturligtvis bygga fler restauranger eller någon annan typ av museum eller andra typer av besöksmål, men det hade fortfarande tagit bort ett visst värde av din upplevelse.

Nä men det är jätteviktigt, det är jätteviktigt att det [fisket] finns kvar. För det är hela atmosfären, hela kulturen liksom, alltså det är en känsla som finns där. Den finns inte i småbåtshamnen. Den ligger ju en vik bort kan man säga. Utan det är den här känslan att se att båtarna kommer in och titta på när de lastar och lossar och jobbar och pysslar och donar med sina verktyg och sådär vidare. Det är en atmosfär för hela Läjet så att... Det är en känsla som jag tror att många är väldigt rädda om och tycker, den är viktig för samhället.

Alltså du hade skapat en yta, ett område som inte gav en upplevelse. Alltså du hade stannat kortare tid, det är jag i stort sett helt övertygad om. Idag kan du sitta under en längre tid och titta på det livet och aktiviteter som finns i en hamn. Det hade inte varit något incitament att stanna kvar, att ta den här glaset eller att sitta och titta i hamnen en och en halv timme och sen går vi och äter på en restaurang utan då hade du möjligtvis kört ner i ett samhälle och så hade du tittat dig omkring och så hade du åkt igen... För där hände ingenting.

En avgörande aspekt när det gäller frågan om fiskesamhället kan vara virtuellt eller inte handlar om turisternas förväntningar. Intervjupersonerna beskriver att de turister de möter ofta utgår från att det är ett faktiskt fiskesamhälle de besöker. De förväntar sig att den fisk som serveras på restaurangen eller säljs i fiskbutiken eller rökeriet är fångad i havet utanför samhället och ser det som ett plus i upplevelsen när det stämmer.

Det blir väl att de [turisterna] tycker det är roligt när man kan säga att fisken är härifrån liksom. Om här ligger fiskebåtar så... det är ju någon av dem som har dragit upp den. Det är absolut, det upplever jag.

Och det är mycket som vi får stå och förklara då när turister kommer in och säger 'Ja men torsken du har här, den är landad här då eller?' Nä säger jag, de får inte fiska torsk, de har inga kvoter på torsken, här är ingen torsk i Kattegatt, det är inte det de riktar sitt fiske efter. Alltså kan vi inte köpa någon torsk ifrån en båt som har landat här. Men den fortsatta bilden är ändå att 'Ja men havet är ju här, fiskebåten är här, då måste ju fisken kunna komma femtio meter ut i sjön liksom'.

Jag menar många tror ju att laxen du äter på krogen och torsken är fångad härute. Det är väl i stort sett bara strömmingen som är härifrån, om ens det... numera.

Att turisterna förväntar sig närfångad fisk och ser ett värde i det visar tydligt att den bild de har av ett fiskesamhälle bygger på ett faktiskt aktivt fiske. Som framgår av citaten är det dock inte säkert att besökarna känner till vilka arter som finns i havet utanför eller vad de lokala fiskarna får lov att fånga. Det är med andra ord osäkert om det krävs ett faktiskt fiskesamhälle för att locka turister eller om bilden av ett fiskesamhälle kan upprätthållas med restauranger som serverar fisk och butiker som säljer fisk.

4.4 Summering

Med utgångspunkt i intervjuerna kan det konstateras att fisket är viktigt för både Skillinge och Träslövsläge. Det är viktigt både i historiskt perspektiv och för den karaktär det ger samhällena idag. I hamnen syns fisket och bidrar på olika sätt till den upplevelse som både boende och turister kan få när de besöker hamnen. Det utgör därmed grund för en rad av de kulturella ekosystemtjänster som kan knytas till hamnen.

Det finns en samsyn hos intervjupersonerna kring att fisket är positivt för turismen. Intervjuerna visar dock på en stor spännvidd i synen på om det är nödvändigt med ett *aktivt* fiske för att bibehålla fiskelägeskänslan. Det finns stöd för både att det krävs ett faktiskt fiskeläge och att det är möjligt med ett virtuellt fiskeläge för att vara attraktivt för turister.

5

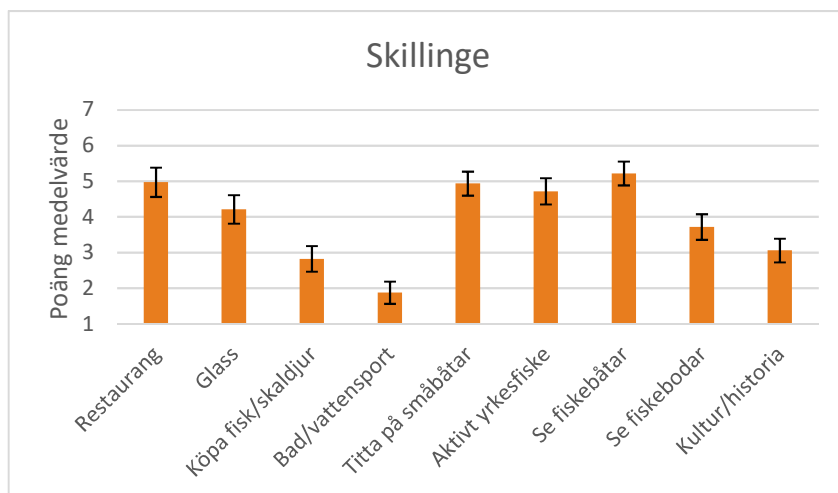
Är yrkesfisket viktigt för besökare i hamnen?

I detta kapitel använder vi resultat från enkäten för att titta närmare på hur besökarna i Skillinge och Träslövsläge värdesätter olika attribut i hamnen. Det huvudsakliga syftet är att undersöka om attribut relaterade till yrkesfiske upplevs som viktiga för de som besöker hamnen, vilket analyseras i avsnitt 5.1 (Skillinge) och 5.2 (Träslövsläge). De fiskerelaterade attributen som ingår i enkäten är: *uppleva ett aktivt yrkesfiske*, *se fiskebåtar* och *se fiskebodas*. Förutom att jämföra dessa med andra attribut i hamnen undersöker vi om yrkesfisket värderas olika av olika grupper av besökare. I avsnitt 5.3 tittar vi närmare på om det finns samband mellan de olika attributen i hamnen med hjälp av korrelationsanalys. I enkäten fanns även en möjlighet att ange och poängsätta andra attribut som besökarna själva angav som viktiga när de bestämde sig att åka till hamnen. De övriga attributen redovisas i avsnitt 5.4. En sammanfattning och diskussion av resultaten ges i avsnitt 5.5.

Resultatredovisningen bygger huvudsakligen på de nio hamnattribut som respondenterna fått gradera mellan 1 (inte alls viktigt) och 7 (mycket viktigt), se avsnitt 3.4. Mer information om de svarande finns i appendix C. I Skillinge var det 134 av totalt 139 svarande som poängsatte samtliga attribut och i Träslövsläge var motsvarande siffra 647 av 653. I resultatrapporteringen nedan ingår alla besökare som poängsatte samtliga attribut om inte annat anges. Vi inleder med att redovisa resultaten från enkäten i Skillinge och därefter följer resultaten för Träslövsläge.

5.1 Skillinge

Poängen för de nio attributen visas i Figur 3. Staplarna i figuren visar medelvärdet för respektive attribut och till varje stapel visas även ett 95-procentigt konfidensintervall.

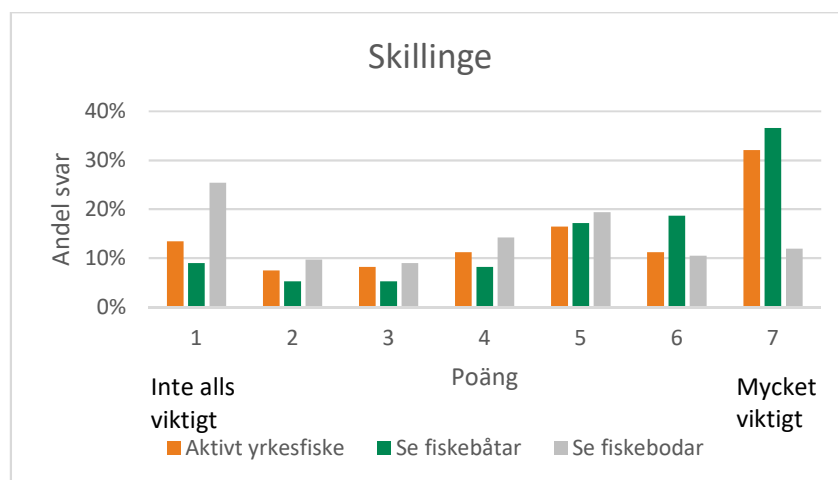

Figur 3. Medelpoäng för attributen, Skillinge

Figuren visar att attributet *se fiskebåtar* (5.2 poäng) rankas högst, följt av *äta på restaurang* (5.0), *titta på båtar i småbåtshamnen* (4.9) och *uppleva ett aktivt yrkesfiske* (4.7). Möjligheten att *se fiskebåtar* är med andra ord viktigt för besökarna när de bestämmer sig för att besöka hamnen i Skillinge. Det attribut som rankas lägst är möjligheten till bad eller andra vattensportsaktiviteter (1.9 poäng). Även möjligheten att köpa fisk och skaldjur i hamnen (2.8) och att lära sig mer om fiskelägets kultur och historia (3.1) får låga poäng. Vi ser även att *se fiskebodas* (3.7) värderas betydligt lägre än *aktivt yrkesfiske* och *se fiskebåtar*. Skillnaderna i medelpoäng mellan fiskebodas och de andra fiskerelaterade attributen är statistiskt säkerställda.²

² Parvisa *t*-test används för att testa nollhypoteserna att: 1) *se fiskebåtar* är lika viktigt som *aktivt yrkesfiske*, och 2) *aktivt yrkesfiske* är lika viktigt som *se fiskebodas*. I båda fall kan nollhypotesen förkastas på 5 % signifikansnivå.

Förutom att titta på medelpoäng är det även intressant att titta närmare på hur fördelningen av poängen ser ut för de tre fiskerelaterade attributen. Fördelningen visar om besökarna har liknande uppfattningar när det gäller yrkesfisket eller om det råder delade meningar kring hur betydelsefullt fisket är för att besöka hamnen. Figur 4 visar fördelningen av poängsättningen, där den lodräta axeln i figuren visar hur stor andel av svaren som tilldelas en viss poäng. Exempelvis ser vi att strax under 10 procent av besökarna i Skillinge anser att möjligheten att se fiskebåtar inte alls var viktigt när de bestämde sig för att besöka hamnen. Motsvarande andel för *se fiskebodar* är 25 procent. Noterbart är att över en tredjedel av besökarna i Skillinge uppger att möjligheten att se fiskebåtar och uppleva ett aktivt yrkesfiske är en mycket viktig anledning till varför man besöker hamnen (7 poäng). Ett aktivt yrkesfiske i anslutning till hamnen är med andra ord en viktig faktor för många av besökarna i Skillinge.

Figur 4. Andel svar med viss poäng, Skillinge

En intressant följdfråga blir då: finns det en viss typ av besökare (*typ-turist*) som anser att yrkesfisket är en viktig anledning till besöket i hamnen? För att undersöka detta använder vi regressionsanalys där vi foku-

serar på attributet *aktivt yrkesfiske*.³ Vi undersöker sambandet mellan poängsättningen för aktivt yrkesfiske och fyra bakgrundsvariabler: 1) tillfälligt boende i Skillinge, 2) dagsutflykt med Skillinge som huvudsakligt resmål, 3) kvinna/man, och 4) ålder. När det gäller ålder delar vi in besökarna i fyra ålderskategorier: 18-30 år, 30-45 år, 45-60 år, och över 60 år.

Tabell 2: Aktivt yrkesfiske i Skillinge, skillnader mellan olika grupper av besökare

	<i>Resultat</i>	<i>Standardfel regression</i>
Referensgrupp	5,39**	0,80
Ej huvudsakligt resmål	-1,69**	0,39
Tillfälligt boende i Skillinge	-0,38	0,51
Kvinna	-0,50	0,37
Åldersgrupp		
30-45	0,21	0,84
45-60	-0,04	0,80
60-	0,76	0,81

Not: * signifikant på 10 % nivå, ** signifikant på 5 % nivå.

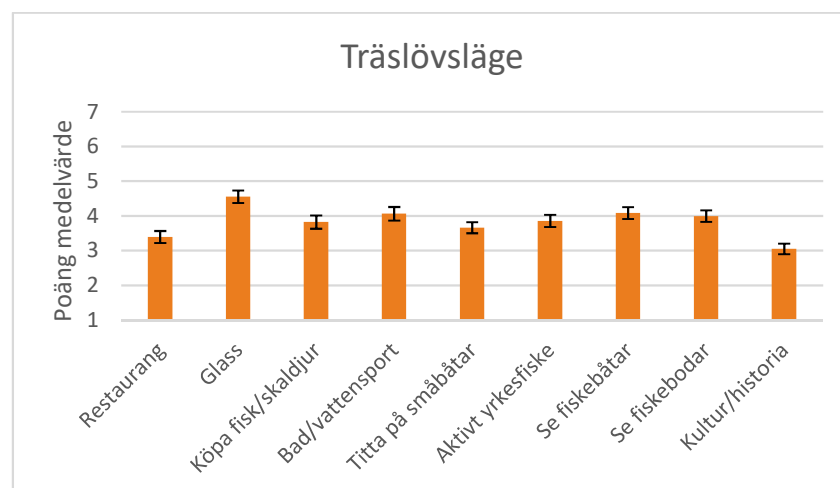
Resultatet från regressionen visas i Tabell 2 där resultatet för "referensgrupp" visar medelpoängen på den sjugradiga skalan för manliga besökare mellan 18-30 år som är på dagsutflykt med Skillinge som huvudsakligt resmål. De övriga värdena i resultatkolumnen visar skillnaden i poäng vid jämförelse med denna referensgrupp, där ** visar att värdet är statistiskt signifikant. Medelpoängen för referensgruppen är 5.39. Besökare som inte har Skillinge som huvudsakligt resmål värderar aktivt yrkesfiske 1.69 poäng lägre än referensgruppen, dvs. medelpoängen för dessa var 3.7. Skillnaden på 1.69 poäng är statistiskt säkerställd. Vi ser också att det inte är någon statistiskt säkerställd skillnad i poängsättning

³ Enkel linjär regressionsanalys (OLS metoden) används för att skatta sambandet mellan poängsättningen för aktivt yrkesfiske (y_i) och fyra förklarande variabler (x_i) enligt: $y_i = \alpha + x_i'\beta + \epsilon_i$. Skattningarna av koefficienterna i β visas i tabell 2.

mellan kvinnor och män, och inte heller mellan olika åldersgrupper. Det är därför svårt att utifrån personliga karaktäristika, såsom ålder och kön, identifiera *typturisten* som uppskattar ett aktivt yrkesfiske i Skillinge.

5.2 Träslövsläge

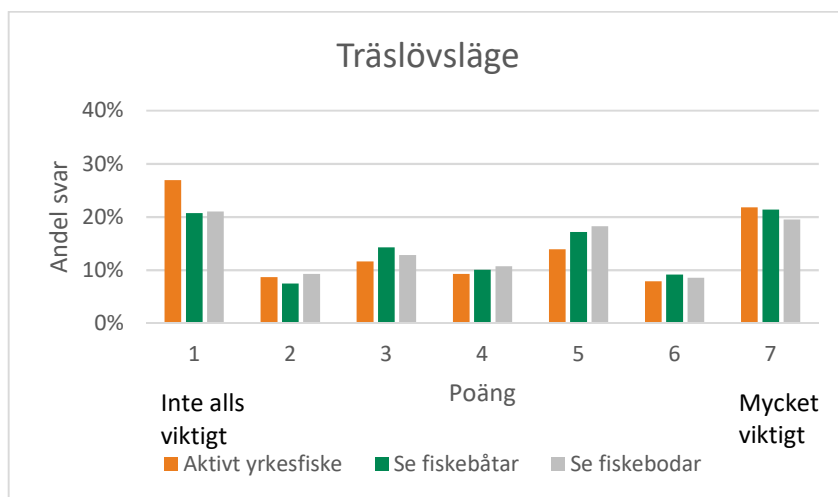
Resultaten för de nio attributen i Träslövsläge visas i Figur 5. Figuren visar att de fyra viktigaste attributen för besöket i hamnen är: *äta glass* (4.6), *se fiskebåtar* (4.1), *bad/vattensport* (4.1) och *se fiskebodar* (4.0). Att lära sig mer om hamnens *kultur och historia* får lägst poäng (3.0). Vi ser även att medelpoängen för de tre fiskerelaterade attributen är likvärdiga. Skillnaden mellan *se fiskebåtar* och *se fiskebodar* är inte statistiskt signifikant på 5 procentsnivån, medan det är statistiskt säkerställt att medelpoängen för *aktivt yrkesfiske* (3.9) är lägre än de övriga två fiskerelaterade attributen.

Figur 5. Medelpoäng för attributen, Träslövsläge

Fördelningen av poäng för de tre fiskerelaterade attributen i Träslövsläge visas i Figur 6. Intressant att notera är att fördelningen för de tre attributen liknar varandra i stor utsträckning. Frånsett att något

fler besökare anser att ett aktivt yrkesfiske inte är viktigt (1 poäng) värderas de tre attributen nästintill identiskt av besökarna. Det är också intressant att notera att fördelningen har ett U-format utseende, där de två vanligaste svaren är 1 poäng ("inte alls viktigt") och 7 poäng ("mycket viktigt"). Cirka en femtedel av besökarna i Träslövsläge bryr sig alltså inte alls om yrkesfisket samtidigt som lika många tycker att yrkesfisket är en mycket viktig orsak till att besöka hamnen.

Figur 6. Andel svar med viss poäng, Träslövsläge

Liksom i avsnittet om Skillinge ställer vi oss frågan om det går att identifiera en *typturist* som anser att ett aktivt yrkesfiske är viktigt för beslutet att besöka hamnen. Även här används regressionsanalys för att undersöka sambandet mellan poängsättningen för *aktivt yrkesfiske* och fyra bakgrundsvariabler: 1) tillfälligt boende i Skillinge, 2) dagsutflykt med Skillinge som huvudsakligt resmål, 3) kvinna/man, och 4) ålder.

Resultatet från regressionen visas i tabell 3 där resultatet för "referensgrupp" visar medelpoäng för manliga besökare mellan 18-30 år som är på dagsutflykt med Träslövsläge som huvudsakligt resmål. Liksom ovan tolkas värdet i resultatcolumnen som skillnaden i poäng i förhållande till referensgruppen. I likhet med resultaten från Skillinge ser vi

att besökare som inte har Träslövsläge som huvudsakligt resmål värderar aktivt yrkesfiske lägre (0.4 poäng lägre). Vi ser också att aktivt yrkesfiske värderas 0.85 poäng högre av besökare som är tillfälligt boende i Träslövsläge. Resultatet indikerar att ett aktivt yrkesfiske är särskilt viktigt för besökare som semesterar i Träslövsläge (sommarhus, husvagn/husbil, hyrd stuga/lägenhet) i jämförelse med andra besökare i hamnen. Det finns även ett tydligt positivt samband mellan ålder och vilken poäng besökaren ger ett aktivt yrkesfiske. Exempelvis värderar besökare över 60 år aktivt yrkesfiske 1.38 poäng högre än besökare i åldern 18-30 år. *Typturisten* som uppskattar ett aktivt yrkesfiske kan alltså sägas vara en besökare i hamnen över 60 år som bor tillfälligt i Träslövsläge.

Tabell 3. Aktivt yrkesfiske i Träslövsläge, skillnader mellan olika grupper av besökare

	<i>Resultat</i>	<i>Standardfel regression</i>
Referensgrupp	2,84**	0,31
Ej huvudsakligt resmål	-0,40*	0,22
Tillfälligt boende i Träslövsläge	0,85**	0,20
Kvinna	-0,06	0,18
Åldersgrupp		
30-45	0,63**	0,30
45-60	0,96**	0,29
60-	1,38**	0,30

Not: * signifikant på 10 % nivå, ** signifikant på 5 % nivå.

5.3 Samband mellan fiskerelaterade attribut i hamnen

Förutom att titta på medelpoäng är det intressant att undersöka sambandet/samvariationen mellan poängen för de olika attributen. En positiv samvariation mellan exempelvis *äta på restaurang* och *aktivt yrkesfiske* visar att besökare som uppskattar restaurangen även tycker att det är viktigt med ett aktivt yrkesfiske i hamnen och vice versa. Ett sådant positivt samband indikerar att yrkesfisket kan spela en viktig roll för andra

kommersiella verksamheter genom att locka besökare till hamnen. Även om en positiv samvariation inte är tillräckligt för att bevisa att yrkesfisket har en positiv effekt på exempelvis restaurangbesök så ger det en fingervisning om mellan vilka attribut sådana effekter kan tänkas finnas. Vi förväntar oss också att attribut som liknar varandra, såsom aktivt yrkesfiske och fiskebåtar, har en förhållandevis hög samvariation i poäng. Ett sätt att analysera sambandet mellan två attribut är att beräkna korrelationskoefficienten (korrelationen) som ger ett värde mellan -1 och +1, där -1 indikerar ett perfekt negativt samband, +1 ett perfekt positivt samband och 0 inget samband. Ett vanligt gränsvärde i litteraturen är 0.5 eller högre för att samvariationen ska anses som stark.

Tabell 4 visar en så kallad korrelationsmatris för poängen i Skillinge, där ett värde i matrisen visar samvariationen mellan två attribut. Värden över 0.5 är markerade med orange bakgrund och attribut där samvariationen är statistiskt säkerställd dvs. skilda från 0 är markerade med *. Vi ser att sambandet mellan variablerna överlag är ganska svagt och att korrelationen endast i tre fall är över 0.5. Som kan förväntas finns ett förhållandevis starkt positivt samband mellan de tre fiskerelaterade attributen och korrelationen är över 0.5 för *aktivt yrkesfiske* och *se fiskebåtar*, och även för *aktivt yrkesfiske* och *se fiskebodar*. Intressant att notera är att det även finns ett relativt starkt positivt samband mellan att *se båtar i småbåtshamnen* och fiskeattributen, framför allt *se fiskebåtar*. Besökare som anser småbåtshamnen som viktig (oviktig) tenderar alltså även att anse möjligheten att se fiskebåtar som viktig (oviktig).

Korrelationsmatrisen för Träslövsläge visas i Tabell 5. Som förväntat ser vi att de tre fiskerelaterade attributen har ett starkt positivt samband även i Träslövsläge. I linje med resultaten i Skillinge ser vi också att *se båtar i småbåtshamnen* är starkt korrelerat med de fiskerelaterade attributen.

Tabell 4. Samvariation mellan olika attribut i Skillinge (korrelationsmatris)

	Restaurang	Glass	Köpa fisk	Bad	Småbåtar	Yrkesfiske	Fiskebåtar	Fiskebodar	Kultur
Restaurang	1,00								
Glass	0,03	1,00							
Köpa fisk	0,17*	0,18*	1,00						
Bad/vattensport	0,00	0,33*	0,26*	1,00					
Småbåtar	-0,02	0,19*	0,04	-0,06	1,00				
Yrkesfiske	0,30*	0,16	0,25*	0,06	0,46*	1,00			
Fiskebåtar	0,13	0,19*	0,12	-0,02	0,67*	0,62*	1,00		
Fiskebodar	0,08	0,22*	0,38*	0,18*	0,33*	0,50*	0,41*	1,00	
Kultur	0,11	0,13	0,31*	0,18*	0,21*	0,45*	0,36*	0,43*	1,00

Not: * visar att korrelationen är skild från 0 på 5 % signifikansnivå. Celler med orange bakgrund visar värden där korrelationen är över 0.5 i absolut värde, vilket är gränsen för ett starkt samband. Då variablerna inte är kontinuerliga (7-gradig skala) används Spearman rangkorrelation i beräkningarna. Då korrelationen mellan två attribut endast ger ett värde är övre delen av korrelationsmatrisen tom (triangulär matris).

När det gäller sambandet mellan *aktivt yrkesfiske* och andra kommersiella verksamheter i hamnen ser vi en positiv men svag korrelation med *äta på restaurang* och *köpa fisk/skaldjur* i både Skillinge och Träslövsläge. I Träslövsläge är dock sambandet mellan aktivt yrkesfiske och köpa fisk/skaldjur på gränsen till att klassas som starkt (korrelation = 0.46).

5.4 Andra attribut i hamnen som uppskattas av turister

I enkäten gavs möjlighet att ange andra attribut som besökarna själva ansåg viktiga när de bestämde sig för att åka till hamnen. Totalt var det 306 av 647 besökare i Träslövsläge som angav minst ett övrigt attribut. Flera besökare i Träslövsläge angav dessutom fler än ett övrigt attribut, vilket innebär att det totalt sett finns 423 kommentarer när det gäller övriga attribut i Träslövsläge. I Skillinge har endast en besökare angett

ett övrigt attribut. Resultaten i detta avsnitt kommer därför baseras helt på svaren från Träslövsläge.

Tabell 5. Samvariation mellan olika attribut i Träslövsläge (korrelationsmatris)

	Restaurang	Glass	Köpa fisk	Bad	Småbåtar	Yrkesfiske	Fiskebåtar	Fiskebodan	Kultur
Restaurang	1,00								
Glass	0,15*	1,00							
Köpa fisk	0,33*	0,07	1,00						
Bad/vattensport	0,18*	0,20*	0,20*	1,00					
Småbåtar	0,30*	0,21*	0,24*	0,24*	1,00				
Yrkesfiske	0,32*	0,10*	0,46*	0,23*	0,58*	1,00			
Fiskebåtar	0,31*	0,13*	0,39*	0,23*	0,67*	0,85*	1,00		
Fiskebodan	0,28*	0,17*	0,36*	0,23*	0,66*	0,73*	0,83*	1,00	
Kultur	0,35*	0,17*	0,45*	0,29*	0,46*	0,73*	0,69*	0,63*	1,00

Not: * visar att korrelationen är skild från 0 på 5 % signifikansnivå. Celler med orange bakgrund visar värden där korrelationen är över 0.5 i absolut värde, vilket är gränsen för ett starkt samband. Då variablerna inte är kontinuerliga (7-gradig skala) används Spearman rangkorrelation i beräkningarna. Då korrelationen mellan två attribut endast ger ett värde är övre delen av korrelationsmatrisen tom (triangulär matris).

Frågan om övriga attribut ställdes som en öppen fråga (fritext), vilket innebär att det inte går att redovisa svaren i förutbestämda kategorier. Vi har istället försökt skapa kategorier utifrån vad besökarna har angett i sina svar. Vi startade med att läsa igenom samtliga enkäter för att leta efter vanligt förekommande meningar och nyckelord. Det visar sig att svaren i de flesta fall kan klassificeras som en viss typ av *aktivitet* eller *facilitet*. Exempel på vanliga nyckelord som relaterar till en viss aktivitet är: promenad, vindsurfa, cykla, se på havet, fika, shoppa på loppis, etc.

Tabell 6. Övriga aspekter av hamnen som upplevs som viktiga för besökare, Träslövsläge

Nr	Aktivitet			Antal
1	Promenad/springa			82
2	Aktivitet vid havet, exempelvis: fiska krabbor, plocka snäckor			41
3	Cykla			38
4	Mat, exempelvis fika, handla i livsmedelsaffär			37
5	Mötesplats i hamnen, exempelvis träffa vänner, se på folk			31
6	Shoppa, exempelvis loppis, handelsbod			27
7	Sportaktivitet, exempelvis vindsurfing, minigolf			21
8	Avkoppling			12
9	Se på fin arkitektur, se på gamla hus			9
10	Fågelskådning			9
Totalt				307
Nr	Facilitet			Antal
1	Parkeringsmöjligheter			21
2	Toalett			11
3	Sittmöjligheter			7
4	Information, skyltning			5
Totalt				44
Totalt antal svar som klassificerats (aktiviteter och faciliteter)				351

Exempel på vanliga faciliteter som nämns är: parkeringsmöjligheter, toalett, sittmöjligheter. I vissa fall är dessa två kategorier överlappande, exempelvis "härligt att cykla längs fina cykelvägar", vilket skulle kunna klassificeras som en aktivitet (cykla) eller facilitet (cykelvägar). I dessa fall har vi valt att klassificera svaret som en aktivitet (cykla). Totalt sett har klassificeringen mynnat ut i 10 olika aktiviteter och fem olika faciliteter där det finns minst 5 svar med ett visst nyckelord. Totalt har vi

lyckats klassificera 351 av 423 svar på frågan om övriga attribut. Bland de svar som inte klassificerats i någon särskild kategori ingår exempelvis olika känslor ("det är skönt/trevligt"), generella kommentarer ("det är fint/snyggt") och kommentarer relaterade till väder ("varmt", "solligt"). Resultaten från klassificeringen visas i Tabell 6.

Vi ser att det är vanligt att besökare i Träslövsläge besöker hamnen för att promenera eller springa (82 st.). I denna kategori ingår även de som angett att de rastar hunden. Det är även många (38 st.) som kommenterar att de cyklar omkring i hamnen och bland dessa svar är det vanligt att nämna att det finns fina cykelvägar i anslutning till hamnen. I sammanhanget är det värt att notera definitionen av turist i enkäten som är att man ska bo 2 kilometer från hamnen vilket gör det möjligt att cykla dit. I kategori 4 (Mat) är det många besökare som anger att de är i hamnen för att fika eller äta och dricka på restaurang. När det gäller faciliteter är det 21 svar som poängterar vikten av bra parkeringsmöjligheter och många av dessa uppskattar möjligheten att parkera gratis i anslutning till hamnen.

5.5 Summering och diskussion av resultaten

I detta kapitel har vi undersökt hur besökarna i Skillinge och Träslövsläge värdesätter olika attribut i hamnen när de bestämmer sig för att besöka orterna. De tillfrågade fick värdera nio attribut i hamnen genom att ge poäng på en sjugradig skala, där 1 innebär att "attributet är inte alls viktigt" och 7 innebär att "attributet är mycket viktigt". Vi har särskilt fokuserat på tre attribut relaterade till yrkesfiske: *uppleva ett aktivt yrkesfiske*, *se fiskebåtar* och *se fiskebodas*. Resultatet från enkäten visar att möjligheten att se fiskebåtar och uppleva ett aktivt yrkesfiske värderas högt av besökarna i Skillinge, där fiskebåtar är det viktigaste av nio attribut som ingick i enkäten (medelpoäng 5.2/7.0). Möjligheten att se fiskebodas värderas dock betydligt lägre (medelpoäng 3.7/7.0). Fiskebodarna i Skillinge ligger bakom varvet och inte i direkt anslutning till fiskehamnen (se karta över Skillinge i Figur 1), vilket kan vara en anledning till att de inte värderas lika högt av besökarna.

Över en tredjedel av besökarna i Skillinge uppger att möjligheten att se fiskebåtar och uppleva ett aktivt yrkesfiske är en mycket viktig anledning till varför man besöker hamnen. I Träslövsläge är denna andel lägre, cirka en femtedel av besökarna. I hamnen i Träslövsläge, där det finns ett populärt glasskafé, anses istället möjligheten att äta glass som viktigast av de nio attributen. Möjligheten att se fiskebåtar rankas som näst viktigast i Träslövsläge (medelpoäng 4.1/7.0). I Träslövsläge dit besökare åker för en mängd olika aktiviteter, t.ex. vindsurfa, gå på loppis, fågelskådning, äta glass, minigolf, fika på café, är anledningarna till varför man besöker hamnområdet sannolikt mer varierande än i Skillinge som har ett mindre utbud av aktiviteter. Det faktum att yrkesfisket rankas lägre i Träslövsläge än i Skillinge kan bero på att det till Träslövsläge kommer en mer heterogen grupp av besökare. Att yrkesfisket värderas lägre i Träslövsläge behöver alltså inte vara relaterat till yrkesfiskets karaktär och egenskaper. Detta illustrerar svårigheten att direkt jämföra poängsättningen av attributen mellan de två hamnarna. På frågan om yrkesfisket anses viktigt för besökare i Skillinge och Träslövsläge, ger enkäten ändå ett tydligt svar: "Ja", då mellan en femtedel (Träslövsläge) och en tredjedel (Skillinge) av besökarna uppger att möjligheten att uppleva ett aktivt yrkesfiske var en mycket viktig anledning till varför man valde att besöka Träslövsläge/Skillinge.

Även om det är svårt att göra direkta jämförelser av poäng mellan Skillinge och Träslövsläge är det intressant att uppmärksamma några gemensamma mönster som vi kan se i resultaten ovan. I båda hamnarna är fördelningen av poängen för de tre fiskerelaterade attributen koncentrerad till extremvärdena snarare än centrerad över mittenvärdet på skalan. Det finns med andra ord många besökare som inte alls bryr sig om yrkesfisket samtidigt som det finns många besökare som anser att yrkesfisket är en mycket viktig orsak till att besöka hamnen. Detta fenomen är särskilt starkt i Träslövsläge. Det är även intressant att notera att ett *aktivt yrkesfiske* upplevs som särskilt viktigt för personer som är tillfälligt boende i Träslövsläge (sommarhus, husvagn/husbil, hyrd stuga/lägenhet) i jämförelse med andra besökare i hamnen. De som

stannar lite längre på orten tenderar med andra ord att uppskatta yrkesfisket i högre utsträckning än andra. I Träslövsläge är det även tydligt att äldre besökare värdesätter yrkesfisket högre än yngre besökare.

Ett annat resultat som är tydligt både i Skillinge och Träslövsläge är att det finns ett starkt positivt samband mellan poängen för *se fiskebåtar* och poängen för *se båtar i småbåtshamnen*. Besökare som anser småbåtshamnen som viktig tenderar även att tycka att möjligheten att se fiskebåtar är viktigt. Fritidsbåtar och fiskebåtar är en naturlig del av hamnmiljön och det starka sambandet är sannolikt en konsekvens av att besökare som vistas i hamnen uppskattar fler än ett hamnspecifikt attribut. Vi undersöker även om det finns ett samband mellan *aktivt yrkesfiske* och andra kommersiella verksamheter i hamnen (restaurang, glass, köpa fisk/skaldjur). Ett positivt samband i detta fall kan indikera att det finns positiva synergieffekter mellan yrkesfiske och andra verksamheter genom att fisket bidrar till att locka fler besökare till dessa verksamheter. Vi finner dock endast ett svagt positivt samband mellan aktivt yrkesfiske och de andra kommersiella verksamheter, vilket gäller både i Skillinge och i Träslövsläge. Sambandet mellan aktivt yrkesfiske och köpa fisk och skaldjur i Träslövsläge är dock på gränsen att klassas som starkt. Resultatet visar att besökare i Träslövsläge som värdesätter möjligheten att köpa fisk och skaldjur även tycker att det är viktigt med ett aktivt yrkesfiske. Detta indikerar att det kan finnas positiva synergieffekter mellan dessa två verksamheter. Det ska dock poängteras att korrelationsanalysen inte nödvändigtvis säger något om orsakssamband och att det behövs vidare studier för att kunna fastslå huruvida ett aktivt yrkesfiske främjar försäljningen av fisk/skaldjur och andra verksamheter i hamnen.

6

Turisters värdering av fiske-relaterade attribut i Träslövsläge

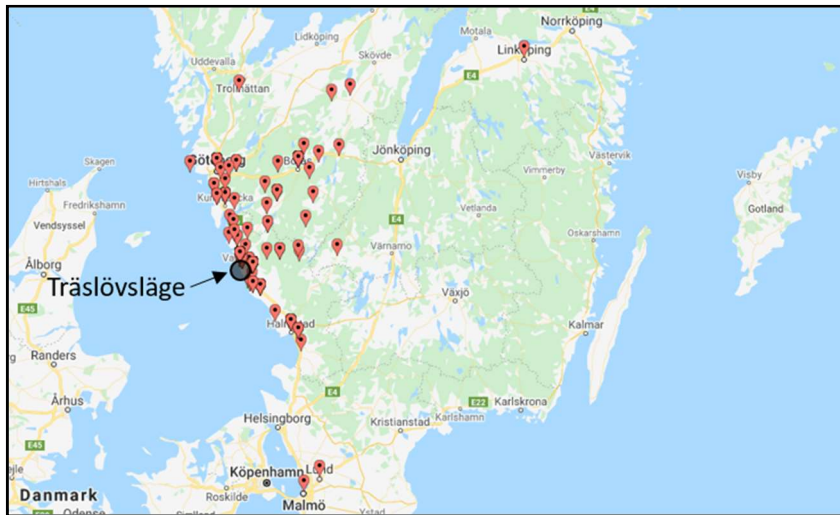
Syftet med detta kapitel är att beräkna turisters monetära värdering av att besöka hamnen i Träslövsläge samt hur denna värdering skulle ändras om man tar bort hamnattribut som är typiska för fisket: fiskebodar, fiskebåtar respektive ett aktivt yrkesfiske. I Skillinge fanns för få intervjuer för att genomföra motsvarande analys (se avsnitt 3.4.3). I kapitlet fördjupas med andra ord delar av resultaten från kapitel 5 genom att beräkna värdet i kronor för de fiskerelaterade hamnattributen. Reskostnadsmetoden som används för värderingen beskrivs i appendix B.

6.1 Vem har svarat och var kommer de ifrån?

Som beskrivits i metodkapitlet svarade 653 personer på enkäten i Träslövsläge. Av dessa kvalificerade sig 160 för reskostnadsanalysen genom att de haft Träslövsläge som huvudsakligt resmål, inte bodde på orten (varken permanent eller tillfälligt), samt hade haft någon form av kostnad för att ta sig till orten. Figur 7 visar var respondenterna startade sina resor. De vanligaste orterna (med omgivningar) som respondenten startade sina resor från var Varberg (86), Göteborg (28), Borås (25) och Halmstad (16).

Vanligaste alternativen som resmål till Träslövsläge som uppgavs var Varbergs tätort (fästningen, hamnen, city) (54), Getterön (25) samt Apelviken (21), samtliga inom 15 kilometers avstånd från Träslövsläge. Det vanligaste sättet att ta sig till Träslövsläge var med bil (152), följt av buss eller tåg (5) respektive motorcykel (3).

I Tabell 7 redovisas deskriptiv statistik för de 160 respondenter som ingår i reskostnadsanalysen.

Figur 7. Respondenternas startpositioner

Not: Karta skapad genom att mata in koordinater från enkäten på webbplatsen <https://batchgeo.com>

Tabell 7. Beskrivning av deltagarna i studien

	medel	standard- avvikelse	min	max	Observat- ioner
Män	0,36	0,48	0	1	160
Ålder (år)	49,83	14,79	18	86	160
Disponibel må- nadsinkomst (kr)*	25 648	10 015	4 583	57 390	160

Not: * Skattetabell 32 använd

Fler kvinnor (64 procent) än män (36 procent) svarade på enkäten. Om detta berodde på att fler kvinnor tillfrågades eller att fler män inte ville delta i undersökningen framgår inte av undersökningen. Av de tillfrågade var den yngsta 18 år och den äldsta 86 år. Medelåldern uppgick till ungefär 50 år. Den disponibla inkomsten var i genomsnitt 25 648 kr per månad. Detta motsvarar en bruttoinkomst på ungefär 34 000, vilket är

betydligt högre än medianlönen i riket som var 27 416 (2018).⁴ De respondenter som inte kvalificerade sig för deltagande i reskostnadsanalysen (se avsnitt 6.1) hade i stort sett samma medelvärden och standardavvikelser som de som redovisas i Tabell 7.

6.2 Resultat

Hade antalet besök i hamnen minskat utan fisket?

Det genomsnittliga antalet resor per år till Träslövsläge under 2020 uppgavs vara knappt 11, och 20 procent uppgav att de hade rest dit fler gånger om det inte hade varit en covid-19-pandemi (en liten andel uppgav också att de hade besökt Träslövsläge *färre* gånger utan pandemin). Respondenterna tillfrågades hur många resor de förväntade sig att göra till Träslövsläge under 2020, samt om, och i så fall hur mycket, detta antal skulle ändras om hamnen förändrades enligt tre olika hypotetiska scenarier. De tre scenarierna som respondenterna fick ta ställning till var: (1) hamnen skulle inte längre ha några fiskebåtar (2) hamnen skulle inte längre ha några fiskebodar och (3) hamnen skulle inte längre ha något aktivt yrkesfiske. Det genomsnittliga antalet resor under 2020 utan förändringar uppgavs vara 10,91 i genomsnitt. Det uppgivna antalet resor under de tre scenarierna var i genomsnitt lägre än antalet resor 2020. Totalt antal angivna resor var 8,9 om fiskebåtar hade försvunnit, 9,4 om fiskebodar hade försvunnit, och 9,27 om yrkesfiskare hade slutat att aktivt använda fiskebåtar och fiskebodar. Maximala antalet resor som uppgavs av en respondent var 300. Ytterligare 2 respondenter uppgav att de ämnade besöka Träslövsläge mer än 100 gånger under 2020.

För att beräkna turisternas värdering av de olika fiskerelaterade attributen görs en ekonometrisk analys av hur antalet resor hade förändrats vid de olika scenarierna. Resultat från de ekonometriska modellerna redovisas i Tabell 9 nedan.⁵ Koefficienternas värde i tabellen ska tolkas som procentuella förändringar (koefficienten 1 = 100 procent), dvs. hur många procent fler eller färre resor respondenten gjort beroende på om

⁴ <https://www.scb.se/hitta-statistik/sverige-i-siffror/utbildning-jobb-och-pengar/inkomster-for-personer/>

⁵ Den ekonometriska modell som används är Random Effects Poisson.

det inte fanns fiskebåtar, fiskebodar respektive ett aktivt fiske. Resultaten bygger på två statistiska regressionsmodeller, en okorrigerad (Modell 1) och en korrigerad (Modell 2). Skillnaden mellan dem är att de delvis använder olika statistiska metoder för att hantera problemet med att urvalet inte är helt slumpmässigt, ett problem som diskuteras mer ingående i appendix B. Vid beräkningarna som görs i avsnitt 6.2.2 används Modell 2.

Tabell 8. Statistik från reskostnadsanalysen

	medel	standard- avvikelse	min	max	Observat- ioner
Antal km till hamnen	50	47	4,2	304	160
Antal resor under 2020	10,91	32,29	1	300	160
Antal resor ej fiskebåtar	8,9	29,45	0	300	160
Antal resor ej fiskebodar	9,43	28,70	0	300	160
Antal resor ej yrkesfiske	9,27	30,37	0	300	160
covid-19, färre resor	0,2	0,40	0	1	160

Koefficienten för reskostnad i Tabell 9 är signifikant och negativ i båda modellerna. Detta är vad vi förväntar oss då det visar att personer som bor längre bort från Träslövsläge, och därmed har en högre reskostnad i genomsnitt, gör färre resor dit årligen än de som bor närmare orten. Resultaten visar också att män reser till Träslövsläge ungefär dubbelt så många gånger årligen som kvinnor (koefficienten för "man" är nära 1).

Inkomstkoefficienten är inte signifikant i någon av modellerna, vilket betyder att det inte går att säga utifrån studien att inkomsten spelar någon roll för hur många resor individen gör till hamnen. Inte heller koefficienten för det alternativa resmålet är signifikant. Det förväntade teck-

net på denna koefficient skulle annars varit positivt, vilket skulle innebära att ju högre kostnader det är för att resa till den alternativa platsen, desto fler resor skulle man göra till Träslövsläge, allt annat lika. En möjlig anledning till att vi inte finner ett signifikant resultat är att de vanligaste alternativa resmålen ligger nära Träslövsläge och reskostnaden till dessa därför förväntas vara ungefär samma.

Tabell 9. Resultat från regressionsanalysen

	Modell 1	Modell 2
Variabel	Koefficient	Koefficient
Konstant	2,350***	2,255***
Reskostnad-Träslövsläge	-0,003***	-0,003**
Inkomst	-0,004	-0,005
Man	0,999***	1,035***
Utan fiskebåtar	-0,203***	-0,107***
Utan fiskebodar	-0,145***	-0,049
Utan yrkesfiske	-0,162***	-0,066*
Antal observationer†	640	640
Antal individer	160	160

Not: * signifikant på 10%-nivå **signifikant på 5%-nivå *** signifikant på 1%-nivå
† Eftersom fyra frågor som rör antalet resor till Träslövsläge ställs till samma individ (en fråga utan förändringar och tre frågor med förändringar) blir antalet observationer i modellen fyra gånger fler än antalet individer.

Koefficienterna i Modell 1 är signifikanta (1%-nivå) och negativa för samtliga fiskerelaterade attribut ("Utan fiskebåtar", "Utan fiskebodar" och "Utan yrkesfiske"). Det innebär att vi med statistisk signifikans kan säga utifrån Modell 1 att turisterna skulle ha besökt Träslövsläges hamn färre gånger om något av dessa attribut skulle försvinna, vilket bekräftar resultaten i tabell 8. Modell 2 ger ett lite mindre signifikant resultat för om det aktiva yrkesfisket försvann (10%-nivå) och inget signifikant resultat alls för borttagna fiskebodar. Vi kan alltså inte med Modell 2 som grund säga att turisterna skulle besökt Träslövsläge färre gånger om det inte fanns några fiskebodar där.

Sammanfattningsvis visar resultaten från de två modellerna att Träslövsläge med största sannolikhet skulle besökts färre gånger om det inte fanns fiskebåtar i hamnen eller om det aktiva yrkesfisket försvann. Däremot är det mer osäkert om antalet besök hade minskat om det inte fanns några fiskebodar.

Värdet av fiskerelaterade attribut i hamnen

I Tabell 10 sammanfattas respondenternas värdering av Träslövsläges hamn som rekreationsplats utifrån reskostnadsmetoden, dels i form av värde per resa (oberoende av antalet personer som reste) och dels för varje person individuellt.⁶ Resultaten baseras på Modell 2 enligt Tabell 9. I genomsnitt var värdet (konsumentöverskottet, se Appendix B) 341 kr per person per resa och 699 kronor totalt per resa (2,05 personer reste i genomsnitt tillsammans). Dessvärre har vi inte tillgång till besöksstatistik i hamnen, men ifall detta hade funnits hade det totala användarvärdet för turister av att besöka Träslövsläge hamn kunnat beräknas genom att multiplicera värdet per resa per person enligt Tabell 10 med årliga antalet turistbesök.

Tabell 10: Genomsnittligt värde per resa utan förändringar samt förändringar av värdet om tre typiska fiskehamnattribut försvinner (Modell 2)

	Värde/värdeändring (kr)	
	per person och resa	per resa
Nuvarande värde	341,31	699,05
Värdeminskning om fiskebåtar försvinner	-36,50***	-74,83***
Värdeminskning om fiskebodar försvinner	-16,75	-34,34
Värdeminskning om yrkesfisket försvinner	-22,44 *	-46,00*

Not: * signifikant på 10%-nivå **signifikant på 5%-nivå *** signifikant på 1%-nivå

⁶Värdet per resa har beräknats genom att multiplicera värdet per resa per person med det genomsnittliga antalet personer (2,05) som delade på reskostnaden.

Enligt regressionsanalysen skulle värdet per resa minska med 36,50 kr för en genomsnittlig respondent om det inte fanns några fiskebåtar i hamnen, vilket motsvarar en värdeminskning på ungefär 11 procent jämfört med medelvärdet per person utan förändringar. På motsvarande sätt skulle värdet minska med ungefär 7 procent ifall det aktiva yrkesfisket försvann. Detta resultat är statistiskt svagare än det för fiskebåtar. Fiskebodar kan däremot inte sägas påverka värdet för turister av att besöka Träslövsläges hamn.

6.3 Summering

I detta kapitel har vi gjort en kvantitativ skattning av hur turister värderar hamnen i Träslövsläge, och hur denna värdering skulle ändrats om olika fiskerelaterade hamnattribut försvunnit: fiskebåtar, fiskebodar respektive ett aktivt yrkesfiske. De 160 respondenter som ingick i undersökningen bodde inte inne i orten, de hade åkt på en dagstur med Träslövsläge som huvudmål och de hade haft någon form av kostnad för att ta sig dit. Antalet turister i Skillinge var för få för att kunna genomföra en värdering av de tre fiskerelaterade attributen.

Besökarna i Träslövsläges hamn angav att de tänkte åka dit i genomsnitt 11 gånger under 2020. Påverkan av covid-19-pandemin tycks ha varit negativ, om än i ganska begränsad omfattning. Ungefär 20 procent angav att de hade besökt Träslövsläges hamn fler gånger utan pandemin, medan ett fåtal personer angav att de skulle besökt hamnen oftare.

Turisterna uppskattade att de skulle ha minskat antalet besök i hamnen per år till mellan 8,9 och 9,4 om hamnattributen hade försvunnit. Attributen tycks alltså ha en positiv påverkan på besöksfrekvensen, även om de inte är avgörande för ett besök. Turisterna värderade ett besök i Träslövsläges hamn till i genomsnitt 341 kr per person. Utan fiskebåtar skulle värdet minska med ca 36 kr (11 procent) och utan aktiva yrkesfiskare med 22 kr (7 procent), även om det senare sambandet är statistiskt svagt (signifikansnivå på 10 procent). Fiskebodarnas betydelse var statistiskt svagare, och det går därför inte att säga om dessa påverkade värderingen.

7

Diskussion

Utifrån litteratur och intervjuer framgår att både Skillinge och Träslövsläge är traditionella fiskesamhällen där fisket är en viktig del av samhällets identitet. Hamnen är en centralpunkt i båda samhällena och den plats där fisket blir synligt för andra. På så sätt blir fisket och hamnen en naturlig del av en turistupplevelse i båda samhällena. Enligt intervjuerna skiljer sig turismen något åt mellan de två samhällena. I Träslövsläge beskrivs turisterna som en blandning mellan varbergsbor på utflykt och mer eller mindre långväga turister. Detta bekräftas av den geografiska fördelningen av de som fyllt i reskostnadsenkäten. I Träslövsläge finns goda möjligheter till camping för de som väljer att stanna lite längre. Turismen i Skillinge beskrivs mer som en del av turistdestinationen Österlen där man kan besöka ett flertal fiskelägen och andra attraktioner under samma semestertur.

En intressant observation från studien är att det under fem veckor i Skillinge hamn inte var möjligt att samla in de önskade 375 enkäterna. Detta berodde till stor del på att det inte rörde sig tillräckligt med besökare i hamnområdet. Antalet besökare kan ha påverkats av att studien genomfördes under sommaren 2020 och den då pågående Covid-19 pandemin, men motsvarande problem fanns inte i Träslövsläge under samma period. Eftersom Skillinge är hemmahamn för ett antal småskaliga fiskebåtar väcker situationen därför frågan om fisket i sig är tillräckligt attraktivt för att locka turister till en hamn. I intervjuerna görs kopplingen att det krävs någon form av aktivitet för att locka turister – man lyfter fram vikten av restaurang, glasskiosk, och kanske någon mindre butik eller liknande. I Träslövsläge är fisket bara en del av utbudet i hamnen och både glasskiosken och möjligheterna till bad och vattensporter lyfts i enkäten som minst lika viktiga som fisket. Detta är i linje med

studien av Ropars-Collet et al., (2017) som finner att stränder och promenadstråk är viktigare än fiske i en studie av fiskelägen i engelska kanalen. Hamnen i Skillinge har ett mer begränsat utbud än den i Träslövsläge och de som besöker hamnen har också i större utsträckning angett fisket som en viktig del till varför de besökte hamnen. En direkt jämförelse mellan samhällena är emellertid svår eftersom utbudet är olika i hamnarna och därför lockar olika typer av turister.

Samtidigt som möjligheter till aktiviteter i hamnen är viktigt lyfts fiske och den genuina fiskemiljön fram som något som gör hamnen både levande och attraktiv i intervjuerna. När fiskebåtarna kommer in och lastar av sina fångster händer det något som drar till sig uppmärksamhet, en form av upplevelse i hamnen. Samtidigt nämns även andra aktiviteter i hamnen där varvet i Skillinge är ett exempel. Genom varvet fortsätter hamnen att vara levande trots att det råder torskfiskestopp och fisket inte var så aktivt under den studerade perioden.

Från enkäterna är det uppenbart att fiske som är synligt i form av fartyg, bodar och aktiva fiskare är viktiga attribut för många av de turister som valt att besöka hamnen i respektive samhälle, men det finns också en grupp turister som inte alls ser fisket som viktigt för sitt besök. I Träslövsläge anser cirka en femtedel av besökarna att yrkesfisket "inte alls är viktigt" samtidigt som en lika stor andel anser att yrkesfisket är en "mycket viktig" anledning till att besöka hamnen. De som svarat att fisket är viktigt i Skillinge är framför allt de som har Skillinge som huvudsakligt resmål, dvs. inte är den typturist med Skillinge som ett av flera stopp under besöket på Österlen som beskrivs i intervjuerna. I Träslövsläge är det framför allt äldre turister och de som bor tillfälligt på orten (t.ex. på camping eller i sommarstuga) som uppskattar ett aktivt yrkesfiske.

Det finns i båda hamnarna ett positivt samband mellan de tre fiskerelaterade attributen när det gäller hur viktiga dessa är för valet att besöka hamnen. Tycker man att ett aktivt fiske är viktigt tycker man även att möjligheten att se fiskebodar och fiskebåtar är viktiga. Detta är ett väntat resultat eftersom de tre attributen är närliggande. Men de är inte helt

identiska, och vissa skillnader visar sig i datamaterialet. Den största skillnaden är i Skillinge där attributet fiskebodar inte värderas lika högt som de andra fiskerelaterade attributen; avsevärt färre tycker att fiskebodar är ett mycket viktigt attribut och avsevärt fler tycker att det är helt oviktigt. En möjlig förklaring till detta är placeringen av bodarna som ligger bakom varvet i Skillinge och därför inte är ett framträdande attribut i hamnen. I Träslövsläge är fördelningen mellan de fiskerelaterade attributen mer jämn. Analysen finner också att besökare i Träslövsläge som värdesätter möjligheten att köpa fisk och skaldjur i hamnen även tycker att det är viktigt med ett aktivt yrkesfiske. Detta indikerar att det kan finnas positiva synergieffekter mellan dessa två aktiviteter genom att exempelvis yrkesfisket i hamnen bidrar till att locka kunder till försäljningen av havskräfta. Det ska dock poängteras att analysen i rapporten inte nödvändigtvis säger något om orsakssamband och det behövs vidare studier för att fastslå huruvida ett aktivt yrkesfiske främjar försäljningen av fisk/skaldjur och andra kommersiella aktiviteter i hamnen.

Genom reskostnadsundersökningen är det möjligt att värdera hur viktiga de olika attributen fiskebåtar, fiskebodar och ett aktivt yrkesfiske är för de turister som har hamnen i Träslövsläge som huvudsakligt resmål för en endagstur. De flesta av besökarna i reskostnadsundersökningen kommer från Varberg och Göteborg och angav att de tänkte besöka Träslövsläge i genomsnitt elva gånger under 2020. Om hamnen inte hade haft fiskerelaterade attribut räknade de med att minska antalet besök till mellan 8,9 och 9,4 besök per år. Attributen har med andra ord en positiv påverkan på antalet besök, men även utan fisket skulle respondenterna turista i Träslövsläge frekvent under året. Det totala värdet som turisterna upplever per person och besök i Träslövsläges hamn beräknades till 341 kr. Utan fiskebåtar skulle värdet minska med ca 36 kr (11 procent) och utan aktiva yrkesfiskare med 22 kr (7 procent), även om det senare sambandet är statistiskt svagt (signifikansnivå på 10 %). Fiskebodar gav inget statistiskt signifikant resultat, dvs. det går inte att statistiskt säkerställa att turisterna upplever ett värde av att det finns fiskebodar i hamnen. Detta är överraskande eftersom det är hög korrelation mellan vad respondenterna tycker om fiskebodar och övriga

fiskerelaterade attribut. Beräkningarna av värdet är gjorda per person och besök. Det finns i dagsläget ingen statistik över hur många turister som besöker hamnen under en säsong vilket gör att det inte är möjligt att beräkna det totala värdet av de fiskerelaterade attributen i hamnen.

Av övriga attribut är det intressant att se att möjligheten att lära om kultur och historia i hamnen får låga poäng i skattningen av hur viktigt det är för besöket i både Skillinge och Träslövsläge. I Skillinge kommer småbåtshamnen högt, medan besökarna i Träslövsläge bland annat lyfter glass och bad samt ett antal egna attribut som viktiga för besöket. De vanligaste rör promenader, cykla, fika, träffa vänner, och aktiviteter vid havet som att fiska krabbor och plocka snäckor. Som nämnts ovan framgår kombinationen av olika aktiviteter i hamnen som en viktig faktor i intervjuerna och de egna attributen pekar på att möjligheter till både motion och socialt umgänge är viktiga komplement till andra attribut.

En viktig fråga i rapporten är om det är nödvändigt med ett aktivt fiske eller om det räcker med visuella attribut som båtar och bodar. Bland intervjupersonerna går åsikterna isär om det är möjligt att behålla turismen utan fisket. Vissa poängterar vikten av den genuina känslan (känsla för plats, kulturarv) som ett aktivt fiske skapar, medan andra menar att det går att ersätta fisket med restauranger, utbud av andra aktiviteter i hamnen, m.m. Ett exempel på detta kan vara småbåtshamnen eftersom det i enkäten finns ett tydligt mönster att de som uppskattar att titta på fiskebåtar också uppskattar att titta på fritidsbåtar. I reskostnadsundersökningen värderas ett aktivt fiske lägre än möjligheten att se fiskebåtar men högre än att se fiskebodar. Distinktionen mellan möjligheten att se båtar/bodar och ett aktivt fiske är naturligtvis svår för en turist som besöker hamnen, men resultaten indikerar ändå att det finns ett värde i att ha ett aktivt fiske kvar även om det mycket väl kan finnas möjligheter att behålla känslan av marint nav i en hamn även utan ett aktivt fiske.

Som nämnts kortfattat ovan genomfördes studien under pågående Covid-19 pandemi vilket kan ha påverkat resultaten. Få personer reste utomlands under sommaren 2020 vilket kan ha lett till att fler besökte

hamnarna, men å andra sidan valde också många att inte heller resa inom landet. Det är därför oklart om de personer som svarat på enkäten är representativa för andra år. Av de som svarade på den längre versionen av enkäten i Träslövsläge (personer på dagsutflykt) angav ca 20 procent att de skulle besökt hamnen oftare om det inte vore för Covid-19 medan få personer svarade att de skulle gjort färre besök. Detta tyder på att det fanns något färre turister på dagsutflykt i hamnen jämfört med andra år.

Resultaten i den här studien är en av många pusselbitar för att förstå fiskets roll för turismen. Skillinge och Träslövsläge är visserligen utvalda för att representera både västerhavet och Östersjön, men det är viktigt att vara medveten om att andra hamnar kan se helt annorlunda ut och ha andra egenskaper som är viktiga. Vidare studier i andra kontexter – t.ex. Bohuskusten, norrlandskusten eller Stockholms skärgård – kan ge mer information om fiskets roll i olika lokala sammanhang. En lärdom från studien är att det är svårt att jämföra olika fiskelägen eftersom de har olika profiler. Exempelvis var fisket mindre betydelsefullt för turisterna i Träslövsläge – men det kan bero på att hamnen lockar avsevärt fler besökare än Skillinge genom ett större utbud av caféer, bad, camping, etc. De som är i hamnen för att surfa och äta glass kanske inte ser fisket som lika viktigt. I Skillinge var turisterna färre, men de som sökt sig till hamnen uppskattade de fiskerelaterade attributen.

De valda fiskelägena har en tydlig turismprofil vilket långt från alla har. Finns få eller inga turister i ett fiskeläge kommer naturligtvis inte fiskets bidrag till turismen heller att vara särskilt stort. Att fisket har ett värde för turismen i de studerade hamnarna innebär därför inte att alla fiskehamnar bidrar till turism. Däremot kan naturligtvis alla hamnar ha ett besöksvärde för lokalbefolkningen. Fokus i rapporten är på turism, men turister är endast en del av de som besöker en hamn och vidare studier kring de boendes upplevelser av fiskehamnar hade gett ytterligare information om fiskets betydelse i ett lokalt perspektiv.

De kvantitativa resultaten bygger i stor utsträckning på attribut som specificerats på förhand baserat på litteratur och kvalitativa intervjuer

med representanter för den lokala turismnäringen. I enkäterna framkom trots detta ett stort antal andra attribut som turisterna tyckte var viktiga. Vidare studier kring attribut skulle därför kunna ge mer information om vad som är viktigt i en hamn där olika attribut kan vara viktiga beroende på vilket typ av turister man vänder sig till. Resultaten kring fiskets betydelse för turismen påverkas också av att de som fyllt i enkäterna aktivt har valt att besöka något av de två fiskelägena och därför inte är representativa för andra turister. Vill man locka turister som inte själva sökt sig till hamnen kanske helt andra attribut är viktiga. Ett exempel kan vara möjlighet till eget fiske genom att hamnen erbjuder fritidsfiske från turbåtar. I intervjuerna lyfts begrepp som "genuinitet" fram vilket är svårt att fånga i en enkät och som kan innefatta även karaktäristika i form av ljud, doft, lokalproducerad fisk, m.m.

Även om det finns många aspekter kvar att analysera kring fiske och turism så går det att peka på två policyåtgärder baserat på analysen. Den första är att det finns anledning att försöka behålla både fiskefartyg och ett aktivt fiske i de hamnar som har ambition att locka turister. Fisket har en betydelse för turismen i de studerade hamnarna även om det inte är helt avgörande. Den andra är att kombinera fisket med annan verksamhet i hamnen. Att enbart satsa på fiske och inte på caféer, restauranger, promenadstråk, etc. riskerar att missa målet med en levande hamn som lockar besökare till orten.

8

Slutsatser

De viktigaste slutsatserna från rapporten är:

- Båda orterna är traditionella fiskelägen där hamnen och fisket fortfarande är en central del av orten och turistupplevelsen.
- Fisket är viktigt för att locka turister, men det behöver draghjälp av aktiviteter som exempelvis restaurang, försäljning av fisk och skaldjur, vattensport, eller glasskiosk. Upplevelsen i hamnen är viktig och består av en kombination av estetisk och känslomässig upplevelse (genuinitet) kopplat till möjliga aktiviteter.
- Fiskerelaterade attribut som fartyg, fiskebodar och aktiva fiskare är viktiga för många av de turister som valt att besöka hamnen i båda orterna. Det finns emellertid även en stor grupp som inte bryr sig om dessa attribut. Även intervjuer med företrädare för turistsektorn visar en splittrad bild där vissa ser fisket som en garant för en genuin upplevelse medan andra menar att det går att utveckla attraktiva alternativ till fisket.
- De som deltog i reskostnadsundersökningen angav att de tänkte besöka Träslövsläge i genomsnitt elva gånger under 2020. Om hamnen inte hade haft fiskerelaterade attribut hade de minskat antalet besök med cirka två per år.
- Turister värderar ett besök i Träslövsläges hamn till i genomsnitt 341 kr per person. Utan fiskebåtar skulle värdet minska med 36 kr (11 procent) och utan aktiva yrkesfiskare med 22 kr (7 procent).
- I hamnar som lockar turister bidrar yrkesfisket med ett värde för turistsektorn som riskerar gå förlorat om fisket försvinner från hamnen.

Referenser

Awondo, S. N., Egan, K. J. och Dwyer, D. F. (2011). Increasing beach recreation benefits by using wetlands to reduce contamination. *Marine Resource Economics*, 26(1): 1-15.

Becker, G. S. (1965). A Theory of the Allocation of Time. *The Economic Journal*, 75(299): 493-517.

Bergek, S., Sandin, L., Tomband, F., och Holén, E. (2017). *Ekosystemtjänster från svenska sjöar och vattendrag: Identifiering och bedömning av tillstånd* (Rapport 2017:7). Göteborg: Havs- och Vattenmyndigheten. Hämtad från: <https://www.havochvatten.se/data-kartor-och-rapporter/rapporter-och-andra-publikationer/publikationer/2017-05-16-ekosystemtjanster-fran-svenska-sjoar-och-vattendrag.html>

Boverket (1 april 2020). *Ekosystemtjänster*. Hämtad från PBL Kunskapsbanken: <https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/planering/oversiktsplan/allmanna-intressen/hav/naturvarden/ekosystemtjanster/>

Boyd, J. och Banzhaf, S. (2007). What are ecosystem services? The need for standardized environmental accounting units. *Ecological Economics*, 63(2-3): 616-626.

Braun, V., Clarke, V., Hayfield, N. och Terry, G. (2019). Thematic Analysis. I P. Liamputtong (red.), *Handbook of Research Methods in Health Social Sciences* (s. 843-860). Springer, Singapore.

Brookfield, K., Gray, T. och Hatchard J. (2005). The concept of fisheries-dependent communities: A comparative analysis of four UK case studies: Shetland, Peterhead, North Shields and Lowestoft. *Fisheries Research*, 72(1): 55-69.

Bummelgården (u.å.). *Österlen – Sveriges Provance*. Hämtad den 24 september 2020 från: <https://bummelgarden.se/%C3%96sterlen.html>

Camping.se (u.å.). *Läjets camping*. Hämtat den 10 september 2020 från: <https://www.camping.se/sv/campingar/3178/Lajets-Camping/>

Cesario, F. J. (1976). Value of time in recreation benefit studies. *Land Economics*, 52(1): 32-41.

Czajkowski, M., Giergiczny, M., Kronenberg, J. och Englin, J. (2015). *The individual travel cost method with consumer-specific values of travel time savings*. (Working Paper No. 12/160). Faculty of Economic Sciences, University of Warsaw.

De Groot, R. S., Wilson, M. A. och Boumans, R. M.J. (2002). A typology for the classification, description and valuation of ecosystem functions, goods and services. *Ecological Economics*, 41(3): 393-408.

Destination Österlen AB (u.å.). *Skillinge*. Österlen.se. Hämtad den 10 september 2020 från: <https://www.xn--sterlen-80a.se/skillinge/>

Durán, R., Farizo, B. A. och Vázquez, M. X. (2015). Conservation of maritime cultural heritage: A discrete choice experiment in a European Atlantic Region. *Marine Policy*, 51: 356-365.

Föreningen Partrederiet Klara Marie (u.å.). *Klara Marie*. Hämtad den 22 september 2020 från: <https://www.klaramarie.se/>

Hanauer, M. M. och Reid J. (2017). Valuing urban open space using the travel-cost method and the implications of measurement error. *Journal of Environmental Management*, 198: 50-65.

Hasler, B., Ahtiainen, H., Hasselström, L., Heiskanen, A-S., Soutukorva, Å. och Martinsen, L. (2016). *Marine Ecosystem Services: Marine ecosystem services in Nordic marine waters and the Baltic Sea – possibilities for valuation* (TemaNord 2016:501). Copenhagen: Nordic Council of Ministers. Hämtad från: <https://www.norden.org/sv/node/7051>

Havs-och Vattenmyndigheten (2014). *Effekterna av systemet med överlåtbara fiskerättigheter inom pelagiskt fiske – Rapport från ett regeringsuppdrag* (Rapport 2014-10-31). Göteborg: Havs-och Vattenmyndigheten. Hämtad från: <https://www.havochvatten.se/data-kartor-och-rapporter/rapporter-och-andra-publikationer/publikationer/2014-11-03-effekterna-av-systemet-med-overlatbara-fiskerattigheter-inom-pelagiskt-fiske.html>

Havs-och Vattenmyndigheten (u.å). *Ekosystemtjänster*. Hämtad den 12 september 2020 från: <https://www.havochvatten.se/planering-forvaltning-och-samverkan/program-projekt-och-andra-uppdrag/ekosystemtjanster.html>

Johansson, M. och Waldo, Å. (2020) Local People's Appraisal of the Fishery-Seal Situation in Traditional Fishing Villages on the Baltic Sea Coast in Southeast Sweden. *Society & Natural Resources*.

Kipperberg, G., Onozaka, Y., Bui, L. T., Lohaugen M., Refsal, G. och Sæland, S. (2019). The impact of wind turbines on local recreation: evidence from two travel cost method–contingent behavior studies. *Journal of Outdoor Recreation and Tourism*, 25: 66-75.

Läjets camping (u.å.). *En äkta pärla*. Hämtad den 9 september 2020 från: <https://www.lajetscamping.se/om-oss/gilla-lajet/>

Länsstyrelsen Hallands län (u.å.). *Träslövsläge och Gamla Köpstad*. Hämtad den 7 september 2020 från: <https://www.lansstyrelsen.se/halland/besoksmal/lar-kanna-din-by/varberg/traslovslage-och-gamla-kopstad.html>

Millennium Ecosystem Assessment (2005). *Ecosystems and Human Well-being: A Framework for Assessment*. Island Press.

Palinkas, L.A., Horwitz, S.M., Green, C.A., Wisdom, J.P., Duan, N. och Hoagwood, K. (2015). Purposeful Sampling for Qualitative Data Collection and Analysis in Mixed Method Implementation Research. *Adm Policy Ment Health*, 42(5): 533–544.

Parsons, G. R. (2003). The Travel Cost Model. I Champ, P. A., Boyle, K. J. och Brown T. C. (red) *A Primer on Nonmarket valuation. The Economics of Non-Market Goods and Resources* (3:e uppl., s. 269-329). Springer, Dordrecht.

Poor, P. J. och Breece, M. (2006). The contingent behavior of charter fishing participants on the Chesapeake Bay: welfare estimates associated with water quality improvements. *Journal of Environmental Planning and Management*, 49(2): 265-278.

Ropars-Collet, C., Leplat, M. och Le Goffe, P. (2017). Commercial fisheries as an asset for recreational demand on the coast: evidence from a choice experiment. *Marine Resource Economics*, 32(4): 391-409.

Rosenthal, D. H. (1987). The Necessity for Substitute Prices Recreation Demand Analyses. *American Journal of Agricultural Economics*, 69(4): 828-837.

Skillinge.com (u.å.). *Skillinges historia*. Hämtad den 24 september 2020 från: <https://www.skillinge.com/pa-skillinge/skillinges-historia/>

Skillinge.com (u.å.). *Turism & Natur*. Hämtad den 24 september 2020 från: <https://www.skillinge.com/pa-skillinge/turism-natur/>

Skillinge Sjöfartsminnesförening (u.å.). *Skillinge Sjöfartsmuseum*. Hämtad den 26 oktober 2020 från: <https://www.skillingemuseum.se/>

Skillinge Snickeri- & Varvsindustri AB (u.å.). *Kontakta oss*. Hämtad den 26 oktober 2020 från: <http://www.skillingevarv.se/>

Scientific, Technical and Economic Committee for Fisheries [STECF] (2018). *The 2018 Annual Economic Report on the EU Fishing Fleet* (STECF-18-07). Luxembourg: Publications Office of the European Union. Hämtad från: <https://ec.europa.eu/jrc/en/publication/eur-scientific-and-technical-research-reports/2018-annual-economic-report-eu-fishing-fleet-stecf-18-07>

Svenska Kyrkan (13 maj 2016). *Församlingens historia*. Hämtad från: <https://www.svenskakyrkan.se/traslov/forsamlingens-historia>

Swinton, S. M., Lupi, F., Robertson, G. P. och Hamilton, S. K. (2007). Ecosystem services and agriculture: Cultivating agricultural ecosystems for diverse benefits. *Ecological Economics*, 64(2): 245-252.

Söderqvist, T., Athtiainen, H., Artell, J., Czajkoski, M., Hasler, B., Hasselström, L., ... Volchkova, N. (2010). *BalticSurvey – a study in the Baltic Sea countries of public attitudes and use of the sea. Report on basic findings* (Rapport 6348). Stockholm: Naturvårdsverket. Hämtad från: <https://www.naturvardsverket.se/Documents/publikationer/978-91-620-6348-1.pdf>

Söderqvist, T. och Hasselström, L. (2011). *The economic value of ecosystem services provided by the Baltic Sea and Skagerrak. Existing information and gaps of knowledge* (Rapport 5874). Stockholm: Naturvårdsverket. Hämtad från: <https://www.naturvardsverket.se/Documents/publikationer/978-91-620-5874-6.pdf>

Trojette, I., Changeant, A., Le Gallic, B. och Nourry, M. (2015) *Deliverable 3.5. Identifying and quantifying non-market values* (Grant Agreement Number 635188). Strategic Use of Competitiveness towards Consolidating the Economic Sustainability of the European Seafood sector (SUCCESS).

Varbergs Kommun (24 september 2020). *Träslövsläges fiskehamn*. Hämtad från: <https://www.varberg.se/trafikinfrastruktur/hamn/traslovslagesfiskehamn.4.f647a59141ef67b43430bf.html>

Visit Sweden (u.å.). *Sweden's west coast and islands*. Hämtad den 30 september 2020 från <https://visitsweden.com/where-to-go/southern-sweden/vastsverige/west-coast-archipelago>

Waldo, S. och Blomquist, J. (2020). *Var är det lönt att fiska? – en analys av fisket i svenska regioner*. (AgriFood Fokus 2020:2). Lund: Agrifood Economics Centre. Hämtad från: <https://www.agrifood.se/publication.aspx?fKeyID=1987>

Waldo, S. och Lovén, I. (2019). *Värden i svenskt yrkesfiske* (AgriFood rapport 2019:1). Lund: AgriFood Economics Centre. Hämtad från: <https://agrifood.se/publication.aspx?fKeyID=1955>

Whitehead, J. C., Haab, T. C. och Huang, J-C. (2000). Measuring recreation benefits of quality improvements with revealed and stated behavior data. *Resource and Energy Economics*, 22(4): 339-354.

Whitehead, J.C., Pattanayak, S. K., Van Houtven, G. L. och Gelso, B. R. (2008). Combining revealed and stated preference data to estimate the nonmarket value of ecological services: an assessment of the state of the science. *Journal of Economic Surveys*, 22(5): 872-908.

Willis, K. G. och Garrod, G.D. (1991). An individual travel-cost method of evaluating forest recreation. *Journal of Agricultural Economics*, 42(1): 33-42.

Appendix A. Intervjuguide

Politiker/tjänstemän

Viktiga egenskaper i [Skillinge/Träslövsläge], allmänt och ur turist-synpunkt

Vilka egenskaper framhålls som värdefulla i [S/T]?
För turismen?

Vilket värde har [S/T]/dessa egenskaper för kommunen?

Hur ser man på utvecklingen för [S/T]?
Allmänt? Ur turismsynpunkt?

Hamnen som ett viktigt lokalt värde

Hur ser man på hamnens betydelse för [S/T]?
Jämfört med andra egenskaper (strand, butiker, aktiviteter, arrangemang, restauranger, etc.)?

Vad är viktigt för att hamnen ska locka turister?
Befolkad, karaktär av fiskeby, aktivt fiske, utbud av lokalfångad fisk, etc.

Betydelsen av ett aktivt yrkesfiske för turismen

Hur ser man på yrkesfiskets betydelse för [S/T]?
För kommunen? För turismen?

Kan fritidsfisket ersätta yrkesfisket?
Andra alternativ?

Lokalt näringsliv

Viktiga egenskaper i Träslövsläge/Skillinge, allmänt och ur turistsynpunkt

Vad är utmärkande för [S/T]?

Vilka egenskaper i [S/T] utgör grund för turismen?

Hur ser man på utvecklingen för turismen i [S/T]?

Hur ser man på utvecklingen för den egna verksamheten?

Hur tror man att kommunen ser på [S/T]?

Värde?

Hamnen som ett viktigt lokalt värde

Hur ser man på hamnens betydelse för turismen?

Jämfört med andra egenskaper (strand, butiker, aktiviteter, arrangemang, restauranger, etc.)?

Vad är viktigt för att hamnen ska locka turister?

Befolkad, karaktär av fiskeby, aktivt fiske, utbud av lokalfångad fisk, etc.

Betydelsen av ett aktivt yrkesfiske för turismen

Hur ser man på yrkesfiskets betydelse för [S/T]?

Hur ser man på yrkesfiskets betydelse för turismen?

Finns det något som kan ersätta yrkesfisket?

Fritidsfisket? Annat?

Samhällsföreningar

Viktiga egenskaper i [Skillinge/Träslövsläge], allmänt och ur turist-synpunkt

Vilka egenskaper framhålls som värdefulla i [S/T]?

Hur ser man på utvecklingen för [S/T]?

Hamnen som ett viktigt lokalt värde

Hur ser man på hamnens betydelse för [S/T]?

Jämfört med andra egenskaper (strand, butiker, aktiviteter, arrangemang, restauranger, etc.)?

Vad är viktigt för att hamnen ska locka turister?

Befolkad, karaktär av fiskeby, aktivt fiske, utbud av lokalfångad fisk, etc.

Betydelsen av ett aktivt yrkesfiske för turismen

Hur ser man på yrkesfiskets betydelse för [S/T]?

Hur ser man på yrkesfiskets betydelse för turismen?

Kan fritidsfisket ersätta yrkesfisket?

Andra alternativ?

Appendix B. Reskostnadsmetoden

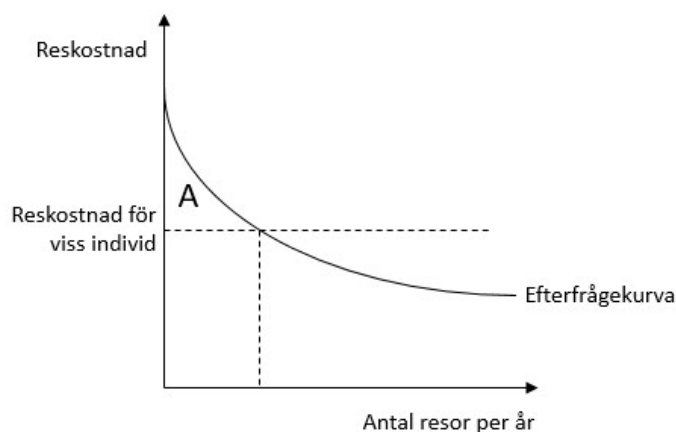
I rapporten används den så kallade reskostnadsmetoden för att sätta ett monetärt värde på hur turister skulle uppleva om fiskeaktiviteten i hamnen minskade (attributen fiskebåtar, fiskebodas och aktivt yrkesfiske). Nedan beskrivs hur metoden fungerar och vilka för- och nackdelar som är förknippade med den.

Allmänt om metoden

Reskostnadsmetoden är i grunden en så kallad Revealed Preference-metod (RP), vilket innebär att den baseras på observerat beteende i en viss befintlig miljö. Detta särskiljer den från Stated-Preference-metoder (SP) där respondenter istället får beskriva sitt beteende i en hypotetisk beskriven miljö. Reskostnadsmetoden har ofta använts för att värdera platser för rekreation i form av till exempel stränder (Awondo et al., 2011), bergsområden (Kipperberg et al., 2019), parker (Hanauer och Reid, 2017) och skogsområden (Willis och Garrod, 1991) bland mycket annat.

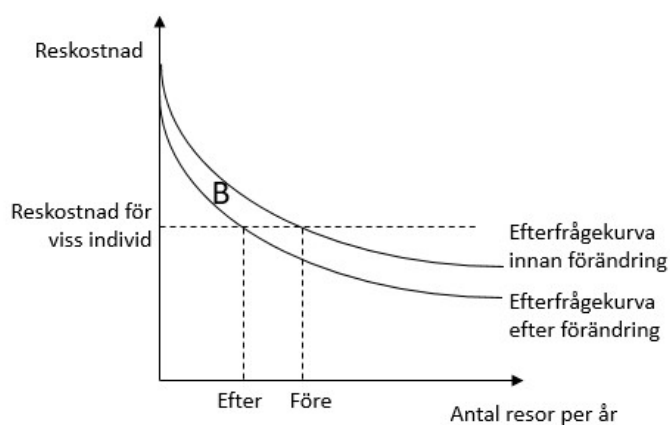
Principen för reskostnadsmetoden är att betrakta rekreationsplatsen som en vanlig vara eller tjänst, där priset en individ betalar motsvarar den kostnad individen haft för att ta sig dit (och hem igen) och där kvantiteten är det antal resor som görs per tidsperiod (vanligtvis per år). Kostnaden för resan brukar inkludera bränsle- och förslitningskostnader för det fordon som använts vid resan, men också den tid själva resan tog (och som kunde använts för andra ändamål). Med hjälp av priset och kvantiteten för varje respondent som ingångsvärden kan man med statistiska metoder konstruera en generell efterfrågekurva för rekreationsplatsen (hamnen; se Figur A1). För varje individ motsvarar då området A personens konsumentöverskott, det vill säga skillnaden mellan vad personen skulle varit villig att betala och vad denne faktiskt betalar (se Waldo och Lovén, 2019) för en diskussion om konsumentöverskott i svenskt fiske). Detta är individens värdering av rekreationsplatsen.

En fördel med reskostnadsmetoden är att den möjliggör en uppskattning av värdeförändringar av en rekreationsplats då platsens kvalitet förändras på något vis. Detta är av värde då man vill undersöka till exempel om det finns anledning att stötta vissa av platsens positiva attribut, eller om man har funderingar på att exploatera delar av platsen till andra ändamål. Exempelvis kan man undersöka värdeförändringar av att minska eller öka bredden på populära stränder (Awondo et al., 2011), värdeförsämringar av att uppföra vindkraftverk i populära vandringsstråk (Kipperberg et al., 2019) eller värdeökningar av att öka vattenkvaliteten i populära fiskevatten (Poor och Breece, 2006). Principen för denna typ av analyser är att man ställer hypotetiska frågor kring hur antalet resor skulle förändrats om man förändrade kvaliteten, vilket sedan kan analyseras tillsammans med uppgifter från den ordinarie analysen i reskostnadsenkäten. Man kan alltså i detta fall analysera RP och SP tillsammans (Whitehead et al., 2008).

Figur A1. Efterfrågekurva för en rekreationsplats och individuellt konsumentöverskott

I detta kapitel används metoden ovan för att få information om hur värderingen av Träslövsläge skulle ändras om de tre olika fiskehamnsrelaterade attributen skulle försvinna (fiskebåtar, fiskebodar respektive ett aktivt yrkesfiske som använder båtarna och bodarna). I Figur A2 ser vi en teoretisk illustration av detta med utgångspunkten att respondenterna ser förändringen som negativ; respondenter väljer till följd av försämringen ett mindre antal resor per år för varje nivå på reskostnaden, det vill säga efterfrågekurvan efter förändringen ligger till vänster om/nedanför efterfrågekurvan innan förändringen. I detta fall uppstår alltså en minskning av konsumentöverskottet till följd av förändringen (motsvarar ytan B i figur A2), vilket innebär att värdet på rekreationsplatsen har minskat till följd av kvalitetsförsämringen.

Figur A2. Ändrat konsumentöverskott till följd av kvalitetsförändring

Metodens begränsningar

Reskostnadsmetoden har ett antal begränsningar som man behöver ta hänsyn till för få en rättvisande bild av resultaten. För det första beräknas bara värdet för de som faktiskt besöker platsen. Eftersom det är tänkbart att rekreationsplatser har betydelse även för de som inte använder dem förväntas reskostnadsmetoden ge en underskattning av det

sanna värdet för hela befolkningen. Är man mest intresserad av värdet för besökande, ger dock reskostnadsmetoden en bra uppskattning.

Även en del som faktiskt besöker rekreationsplatsen utesluts ofta ur analysen. Detta gäller framför allt resenärer som (a) är på en flerdagarsresa, (b) ska besöka flera platser eller (c) inte betalar några kostnader (till exempel om man cyklar eller åker med vänner som betalar resan). I (a) och (b) är det i allmänhet svårt att bedöma vilka av reskostnaderna som ska tas med i beräkningarna, och i (c) får man ingen information om det "pris" respondenten skulle kunna tänka sig att betala för resan.

Kostnaderna för själva resan till rekreationsplatsen (bränslekostnader, förslitningskostnader och biljetter för kollektivtrafik) är i allmänhet inte svåra att uppskatta. I reskostnaden ingår dock också en tidskostnad, vilken diskuterades kort ovan. Hur denna tidskostnad ska beräknas har diskuterats i stor omfattning i reskostnadslitteraturen (Czajkowski et al., 2015). Det vanligaste tillvägagångssättet har varit att direkt relatera tidskostnaden till personens disponibla inkomst. Utgångspunkten i detta synsätt är att man antar att alla väljer fritt hur mycket arbetstid respektive fritid man vill ha, och att reskostnad, som betraktas som något nödvändigt ont för att ta sig till rekreationsplatsen, ska motsvara hela eller delar av den lön man skulle erhållit om man istället skulle arbetat motsvarande tid (Becker, 1965). Allra vanligast i reskostnadsstudier har varit att beräkna tidskostnad som en tredjedel av den disponibla inkomst man kunde erhållit under den tid resan tog (Cesario, 1976; Parsons, 2003). Detta något arbiträra val av inkomstnivå har fått kritik under senare år. I en studie har detta angreppssätt kontrasterats mot att ha en separat del i enkäten där reskostnaden uppskattas av varje respondent individuellt (Czajkowski et al., 2015). Resultaten i studien visar att metoden att använda en tredjedel av inkomsten kan ge direkt missvisande uppskattningar av tidskostnaden, något man i stort sett undkommer genom att istället inkludera en ny del i enkäten där man på ett mer indirekt sätt uppskattar tidskostnaden. Denna extra del i enkäten kan dock vara något komplicerad och tidskrävande för respondenter, och därför undersöker författarna också en annan mer pragmatisk beräkningsmetod

för tidskostnad. Metoden innebär att respondenter som uppskattar resan i sig inte får någon tidskostnad alls, medan respondenter som helst skulle sluppit resan får en tidskostnad motsvarande sin fulla disponibla inkomst för den tid resan tog. Även denna metod gav i studien en betydligt mer rättvisande uppskattning av tidskostnaden. Vid värderingen av hamnattribut i vår studie används denna mer pragmatiska metod.

Ytterligare en aspekt av reskostnadsmetoden som diskuterats i litteraturen är hur tiden som spenderas på själva rekreationsplatsen ska hanteras. Å ena sidan utgör den tid man ägnar åt rekreation en nytta, men å andra sidan har även denna tid som man befinner sig på platsen en alternativkostnad precis som restiden. I brist på metoder för att avgöra vilken av effekterna som överväger exkluderas ofta denna tid på rekreationsplatsen från analysen (Whitehead et al., 2000). Vid värderingen av hamnattribut i vår studie har därför denna tidskostnad inte räknats med i reskostnaden.

Några viktiga aspekter av reskostnadsmetoden man ofta måste ta hänsyn till gäller i de fall undersökningen sker på samma plats som ska värderas. För det första är det troligare att de som svarar på enkäten är besökare som är där oftare än genomsnittet (ju oftare en person är på plats, desto troligare är det att de är där just när intervjuerna sker). För det andra är det en grupp med i genomsnitt lite lägre besöksfrekvens som helt utesluts ur urvalet, nämligen de som besöker platsen ibland men inte just detta år. Det kommer alltså inte att finnas någon av respondenterna som anger att de kommer att besöka platsen noll gånger i år, trots att denna grupp också borde varit representerad i urvalet. I båda dessa fall riskerar man att överskatta antalet årliga besök om man inte korregerar för problemet. I studien har olika statistiska modifieringar gjorts för att ta hänsyn till detta problem.

Slutligen är det också viktigt i den ekonomiska analysen att veta vilka alternativa platser respondenterna skulle kunna tänka sig att resa till om till exempel den plats de besöker inte skulle vara tillgänglig. Anledningen är att om det finns lika bra eller bättre alternativa platser att åka

till bör antalet resor till den analyserade rekreationsplatsen vara mindre än om det inte finns sådana alternativ. Att inte inkludera alternativa rekreationsplatser och reskostnaden för att besöka dessa kan därför leda till en överskattning av värdet på den plats man studerar (Rosenthal, 1987). I studien har respondenterna därför fått ange vilket alternativt resmål de skulle kunnat tänka sig att åka till om Träslövsläge inte hade varit tillgängligt.

Appendix C. Enkät svar – en överblick

Tabell C1. Beskrivande statistik

	Skillinge	Träslövs- läge
Antal enkäter	134	647
Tillfälligt boende i Skillinge/Träslövs- läge (antal)	22	228
<i>Typ av tillfälligt boende (antal)</i>		
Bed & Breakfast/Vandrahem	1	8
Hyrst stuga eller lägenhet	9	33
Campingplats	0	43
Båt i hamnen	2	9
Annat boende	10	135
Har rest till Skillinge/Träslövs- läge (antal)	112	419
Kostnader för att ta dig till orten (antal)	97	356
Dagsutflykt med orten som huvudsakligt resmål (an- tal)	60	238
Sova över i orten (antal)	2	2
<i>Bakgrund besökare</i>		
Medelålder	54	49
Andel kvinnor	0,50	0,62
Andel med inkomst över 40 TSEK	0,28	0,35

Tabell C1 visar hur många besökare som rest till Skillinge/Träslövs-
läge och hur många som är tillfälligt boende i orten och vilken typ av boende
de har. Besökare i hamnen som är permanent boende i orten ingår inte

i enkäten. För de som rest till Skillinge/Träslövsläge visas även om de haft kostnader att ta sig till orten, om de ska övernatta, och om de är på dagsutflykt med Skillinge/Träslövsläge som huvudsakligt resmål. Dessutom visas kort bakgrundsinformation om besökare när det gäller ålder, kön och inkomst.

I Skillinge var det 22 stycken (16 %) av besökarna som var tillfälligt boende i orten och utav dessa bodde 9 i hyrd stuga eller lägenhet. I kategorin "annat boende" var det 8 av 10 besökare som bodde i husbil och övriga 2 bodde hos vänner/familj. I Träslövsläge var det hela 228 stycken (35 %) av besökarna i hamnen som var tillfälligt boende i orten. I kategorin "annat boende" bor de flesta i eget fritidshus (70 st), hos vänner/familj (44 st) och i husbil/husvagn utanför camping (12 st). Knappt hälften av besökarna anger att Skillinge/Träslövsläge är huvudsakligt resmål för sin resa (45 % för Skillinge och 37 % för Träslövsläge). Vi ser också att det är en övervikt kvinnor som besvarat enkäten i Träslövsläge, medan det är en jämn könsfördelning i Skillinge.

Tidigare utgivet av AgriFood

Rapporter

- 2009:1 Vad uppnås med rättvisemärkning?
- 2010:1 Produktionsfunktioner i jordbruket
- 2010:2 Ett rum med utsikt – vad är landskapet värt?
- 2010:3 Jordbruket, växthusgaserna och effektiva styrmedel
- 2010:4 Djurvälstånd och lönsamhet – var står vi idag?
- 2010:5 Bränsle för ett bättre klimat – marknad och politik för biobränslen
- 2011:1 Handel med hinder – effekter av tullar på EU:s jordbruksimport
- 2011:2 Societal Concerns – Domestic policy choice and international competitiveness
- 2011:3 Vem äger våra fiskevatten? – en studie av fastigheter med fiske-rätt
- 2011:4 Pristransmission i den svenska livsmedelskedjan
- 2011:5 Lantbrukskooperativa företag – deras betydelse för konkurren-sen inom livsmedelskedjan
- 2011:6 Från gård till butik – vilka småskaliga livsmedelsföretag tar ste-get?
- 2012:1 Mål som styrmedel – målet för den offentliga konsumtionen av ekologiska livsmedel
- 2012:2 Tillväxt, specialisering och diversifiering – hur har jordbruket för-ändrats de senaste 20 åren?
- 2012:3 På spaning efter ett innovationssystem för landsbygdsföretag
- 2012:4 Samhällskostnader för yersinios och shigellos i Sverige
- 2013:1 Matlandets ambassadörer – en politisk vision i ett socialt nätverk
- 2013:2 Private standards – leveling the playing field for global compe-tition in the food supply chain?
- 2013:3 Från gröda till föda – skånsk livsmedelsproduktion i siffror
- 2014:1 Origin labelling of food - costs and benefits of new EU legislation for Sweden

- 2015:1 Landsbygdsnytta – som motiv för stöd till landsbygden
- 2016:1 Överlappande styrmedel – ett problem för jordbrukets miljöpolitik?
- 2016:2 Plats att växa – geografi och tillväxt i svenska kommuner
- 2016:3 Vem stannar kvar? – närhet till högskola och val av bostadsort
- 2016:4 EU:s jordbrukspolitik – hur ser reformtrycket ut inför 2020?
- 2017:1 Innovation på landsbygden – uppkomst och spridning av nya idéer i glesa miljöer
- 2017:2 Impacts of direct payments – Lessons for CAP post-2020 from a quantitative analysis
- 2018:1 Reformen av CAP 2013 – Lärdomar för en bättre jordbrukspolitik efter 2020
- 2019:1 Värden i svenskt yrkesfiske
- 2020:1 Naturbetesmarkens framtid – en fråga om lönsamhet
- 2020:2 Att leva i land och stad – ett djupare perspektiv på inkomstfördelning
- 2020:3 Brist på veterinärer?

Policy Brief

- 2010:1 Fiskebaserade företag – hur kan de utvecklas?
- 2010:2 Nyttan av att bekämpa livsmedelsrelaterade sjukdomar
- 2010:3 Resursröntan i svenskt fiske
- 2011:1 Varför exporterar vissa livsmedelsföretag men inte andra?
- 2011:2 Livsmedelspriser i Sverige: butikers lokalisering och konkurrens
- 2011:3 En grönare jordbrukspolitik – både miljönytta och kostnader
- 2011:4 Vad kostar biologisk mångfald jordbruket?
- 2012:1 Överföring av ängs- och hagmarkers värde
- 2012:2 Förenkling av handelsprocedurer – ett sätt att stödja utvecklingsländernas export

- 2012:3 Biogas från gödsel – rätt att subventionera?
- 2012:4 Export av livsmedel – till vilket pris?
- 2013:1 Traktor till salu – fungerar den gemensamma marknaden?
- 2013:2 Drivmedel från jordbruket – effekter av EU:s krav
- 2013:3 Gårdsstödsreformen positiv för sysselsättningen
- 2013:4 Varför är vissa bönder mer effektiva än andra?
- 2013:5 Varför välja mjölkrobot? – en analys av ett investeringsbeslut
- 2013:6 Sluta slänga maten – gör det någon nytta?
- 2014:1 Svenska nötköttproducenter kan minska sina kostnader
- 2014:2 Större alltid bättre? – pris och kvalitet på svensk torsk
- 2014:3 Kan gårdsstöden sänka arbetslösheten?
- 2014:4 Innovationer på landet - behövs särskilt stöd?
- 2014:5 Får fiskaren betalt för miljömärkning
- 2014:6 Att stoppa MRSA hos grisar – är det lönsamt?
- 2015:1 Östersjön mår bättre när lantbrukare Greppar Näringen
- 2015:2 Tjänster från ekosystem – till nytta för både jordbruk och samhälle
- 2015:3 I pappas fotspår – vad tjänar barn till jordbrukare och fiskare?
- 2015:4 Att veta eller inte veta – vill konsumenter ha information om livsmedel?
- 2015:5 Samhällskostnader för fem livsmedelsburna sjukdomar i Sverige
- 2015:6 Skatt på handelsgödsel – ett billigt sätt att minska övergödningen?
- 2016:1 Handelsförmåner för u-länder – hur påverkas exporten?
- 2016:2 Som far sin – varför bli fiskare eller jordbrukare?
- 2016:3 Stöd till lantbruket för ett renare hav?
- 2016:4 Samverkan kring habitatförvaltning höjer avkastningen i jordbruket
- 2016:5 Skyddszoner i jordbruket – betalt för resultat?
- 2017:1 Bättre landsbygdsprogram efter utvärdering?

- 2017:2 Bättre förvaltning och mindre subventioner – vägen mot ett hållbart fiske
- 2017:3 God inkomstutveckling inom jordbruket
- 2017:4 Bredband ger sämre betyg
- 2018:1 Rationellt slöseri? – att förstå ineffektivitet i svenska mjölkföretag
- 2018:2 Ojämlighet och fattigdom i svenskt jordbruk
- 2018:3 Påverkar egna märkesvaror priserna på livsmedel?
- 2018:4 Side-effects of vessel scrapping in Sweden
- 2018:5 Kött och klimat – hur påverkar EU:s stöd utsläppen av växthusgaser?
- 2018:6 Jordbruk utan produktion – ett hinder för tillväxt?
- 2018:7 Större utrymmer för burfiske – är det lönsamt?
- 2018:8 Förlorad miljömärkning – påverkas priset på torsk?
- 2019:1 What's in it for Africa? EU fishing access agreements and exports
- 2019:2 Är certifierade livsmedel lättare att exportera?
- 2019:3 Brexit: impacts on agricultural markets in the UK and the EU
- 2019:4 Lönar sig det svenska kontrollprogrammet för salmonella?
- 2019:5 Sälar och småskaligt fiske – hur påverkas kostnaderna?
- 2019:6 Snabbare bredband – alltid bra eller finns det även negativa effekter?
- 2019:7 Inkomster i svenskt och nordiskt fiske
- 2019:8 Ger startstödet yngre jordbrukare?
- 2019:9 EU:s inkomstförsäkring för jordbrukare – behövs den?
- 2019:10 Att se och uppleva sälar – betydelsen av en turistnäring
- 2019:11 Att täta en läcka – fungerar en klimattull på jordbruksprodukter?
- 2019:12 Resurser att utnyttja - hur effektivt är det svenska jordbruket?
- 2019:13 Ökat fiske efter havskräfta – med risk för lägre priser?

- 2019:14 Vikten av att synas - nya verktyg för att värdera ekosystem- 76 tjänster
- 2019:15 Första, andra, tredje - såld på fiskauktion till bättre pris?
- 2020:1 Övergödning i Östersjön – politik som förvärrar problemen
- 2020:2 Övergödning i Östersjön – åtgärder som fungerar
- 2020:3 Märkning av livsmedel för ett bättre klimat – vad tycker konsumenten?
- 2020:4 Odlade alger – ett framtidshopp?
- 2020:5 Miljöstöd: ett stöd till mer än bara miljön
- 2020:6 EU:s politik för ett grönare jordbruk – fungerar den?

Fokus

- 2016:1 Ursprungsinformation om mat på restaurang
- 2017:1 Nya stöd till natur- och kulturmiljöer – vad kan vi lära av andra?
- 2017:2 Bag-limits på torsk i Öresund
- 2018:1 Stallgödsel i en cirkulär ekonomi
- 2018:2 Intäkter för svenska kräftfiskare på västkusten
- 2018:3 Hummerfiske på västkusten – mer lönsamt med färre yrkesfiskare?
- 2019:1 Kulturmiljöer i odlingslandskapet – hur kan de bevaras?
- 2019:2 Fiske och säl – en analys av möjligheter till samexistens
- 2019:3 Kapitalförsörjning på landsbygden och EU:s finansiella instrument
- 2020:1 Transport av stallgödsel – lärdomar från Nederländerna och Danmark
- 2020:2 Var är det lönt att fiska? - en analys av fisket i svenska regioner

Kort om AgriFood Economics Centre

AgriFood Economics Centre utför kvalificerade samhällsekonomiska analyser inom livsmedels-, jordbruks- och fiskeriområdet samt landsbygdsutveckling. Verksamheten är ett samarbete mellan Sveriges lantbruksuniversitet och Lunds universitet och syftar till att ge regering och riksdag vetenskapligt underbyggda underlag för strategiska och långsiktiga beslut

Alla publikationer kan beställas kostnadsfritt via **www.agrifood.se**

AgriFood Economics Centre
PO Box 7080
SE-220 07 Lund
SWEDEN

www.agrifood.se
mail: info@agrifood.se

